Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ...нээ гарана. | № 114 (18137) | 1989 оной майн 18, четверг | Сэн 3 мүн.

...ОВЕТ-ХИТАД ХАРИЛСААЕ ...ТЖӨӨЛГЫН ШЭНЭ ШАТА

...С. ГОРБАЧЕВ ДЭН СЯОПИНТАЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

...С). КПСС-эй ЦК-...ма секретарь, ...овно Советэй ...Түрүүлэгшэ М. С. ...гай ЦК-гай Сэ... КНР-эй Түбэй ...эй Түрүүлэгшэ ...й майн 16-най ...дай түлөөлэгшэ...й суглаанай бай...ондэбэ.

...евто амаршалл...хандахадаа, Дэн ...ь хэлээ: Тантай ...ые хүсэнэн бай...гото Танай хэ...ни зүрхэ сэдь...мал бодол иланд...түлээ hэн. Шэнэ ...бодомжо гэжэ ...СР-эй гадаадын ...энэ удха энээн ...ргадаhан байгаа. ...дэдэ тушаалта ...дэй үүлзэлгые ...энтэй байhан ...Танда дамжуулан. Манай харил...тримшуулан hай...гэжэ мүнөөдэр ...даза байнабэ...

...гүйсэд дүүрэ...байhанаа М. С ...hэн ном тухай ...түүлбэ.

Үргэн олон асуудалнуудаар hанамжануудаа нюуса нөөсэгүйгөөр хэлсэлгын оршон байдалда хөөрэлдөөн үнгэрбэ. Совет-хитад харилсаануудай асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаhан байгаа.

Мүнөө үеын дэлхэй дээрэхи байдалые, мүн социалис оронуудай хоорондохи харилсаае шэнжэлхэ талаар танайшье, манайшье hанал бодолдо олохон адлирхүү юумэн бии. Ушар нимэhээ бидэ нэгэ нэгээ ойлгожо захалhан байгаабди гэжэ М. С. Горбачев хэлээ. Мүнөөдэрэй уулзалга инмэ ябадалай үрэ дүн болоно ха юм даа.

Ород-хитад, совет-хитад харилсаануудай түүхын зарим асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэ. Үнгэрhэн юумэ хаажа, ерэзэдэй үргэн харгы нээхэ гэшэ мүнөө hанамжануудаа халан абалсажа байhан ушараймнай гол зорилго болоно гэжэ Дэн Сяопин тэмдэглэбэ. «Үнгэрhэн бүхы юумэ hалхин туугл лэ, ураг...шаа хаймадан хараябди»,— гэжэ тэрэ хэлээ. Энэ ушар Советскэ Союзай хандасада сүм харюусана гэжэ М. С. Горбачев тэмдэглэбэ.

Худалдаа наймаанай-экономическа, эрдэм-техникын, соёлой ба бусад hалбариануудаар харилсаа холбоо тогтоохын тула СССР болон КНР үшөө хэрэглэгдээгүй айхабтар ехэ арга боломжонуудтай юм гэжэ тэдэнэр тэмдэглэбэ. Хоёр талын харилсаае бодото шэнжэтэй болгохо, бодото хэрэгүүдтэ бэелүүлхэ гэшэ саашанхи ажал ябуулгымнай гол зорилго мүн.

Социализмын хуби заяан, тэрэнэй теоретическэ үндэhэ hуури тухай, орон бүхэнэй национальна онсо шэнжые хараада абаха шухала байhан тухай асуудалнуудаар hанамжануудаа hонөхолтойгоор, удха түгэлдэрөөр халан абалсаба.

Социализмын хэрэгые хоёр талын баримталан бэелүүлжэ байдагые, марксистска теориие зохёохы хүгжөөхэ шухала удха шанартай байна гэжэ М. С. Горбачев, Дэн Сяопин тэмдэглээ. Шэнэ общество байгуулгын нинтэ нэгэн шэнжэ, нинтэ нэгэн ёhо гурим байхагүй гэжэ үгээ ойлголсобод.

Мүнөө үеын дэлхэй дээрэхи байдал тухай асуудалые хөөрэлдөөндэ хабаадагшад үргэнөөр зүбшэн хэлсэбэ. Мүнөө, хүн түрэлтэнэй үршаг түбэгэй эрмэг дээрэ хүрэжэ ерээд байхада, хүсэ хэрэглэлгын политика бэелүүлжэ болохогүй, уласнооронд асуудалнуудые политическэ аргаар шиидхэхэ, бүхы оронуудай хоорондо бүтэмжэтэй hайн харилсаа холбоо тогтоохо шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Энэ талаар советамериканг харилсаанай хёмороо зүришэлдөөнhөө болижо, хөөрэлдөөнүүдэй ашаар hайжаруулагдажа байhан ушарые Дэн Сяопин hайшааба.

Кампучидахи байдалые хоёр тала зүбшэн хэлсээд, энэ ороной арад түмэнэй аша тусhада. Ази түбидэ эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангахын аша тусhада Кампучиин асуудалые дары түргөөр политическэ аргаар гуримшуулха харгы замуудые бэдэржэ олохо шухала гэжэ онсолон заабад.

М. С. Горбачевой, Р. М. Горбачевагай хүндэлэлдэ Дэн Сяопин сайлалга хээ.

Улаан туг уряална, уялгална

ЛИ ПЭНТЭЙ УУЛЗАЛГА

...М. С. Горбачев ...й Политбюрогой ... Комитедэй гэ... Арадай Рес...рэнэй Советэй ... Пэнтэй уулзажа ...

...о социалис гу...ондохи харилсаа...шуулан hайжа...ала шата боло...овет-хитад дээдэ...ийлбэрилэгшэдэй ...дай правитель...ошо үндэрөөр ...

...е мүнөө совет ...ааануудай шэнэ ...ала байhаниинь ...ала, шухала удха ...ю М. С. Горба... Улаанооронд...лей ехэ ачуулай ...хүүжөө ерэзд ...йн арад түмэн ... Мүнөөнэй бо... социалис оро...ын асуудал га...Ие сагай ма...йhан ерилгэнүү...абажа, өөнэд ...политика зохёон ...ааруулан табиг... Бидэнэй өөнэд ...гсэбүүдые бэ...али алинДамнай...ай hайн гадаа...ала шухала хэ... Советскэ Союз...Адарай Респуб...ойлгоно. Зү...ерэ энэхэгэр ...юм. Бусад оро...бидэшые ядер...ическа ачуулые, ...таларае хүч...

...ЖАО ЦЗЫЯНТАЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

...о М. С. Горба...ЦК-гай Генераль...Чжао Цзыянтай ...байна.

...Х-гай үмэнэhөө ...ние амаршал... Советскэ Союзай ...ртиин болон Хи...ис партиин хоо...лсаануд мүнөө...й hайн болоо гэ...болохо гэсэд Чжао ...й. Манай парти...өө оронуудтахи ...ь партинууд бо...өө тэдэнэй хоо...бөө барисаан со...ш арадуудай хоо...ь барисаае ба hайн ...тарисаае hэхи...ш туhатай үүргэ ...утай гэжэ ойлго...

...ай байдалай түр...омын замаар хүг...ь КПК түрүүтэй ...ь ябуулдаг тэмсэ...ь hанаалтайгаар ...гэжэ КПСС-эй ...ольна секретарь ...ондэглэбэ. Хитад ...дтай харилсаа ...ийжаржа байhые ...hайшаан дэмжэнэ.

...ийн хоорондохи ...сеан яажа хүгжэ...гэhэн асуудал зүб...ь, адли тэгшэ эр...өрэ хүндэлэлгын, ...гэ дотоодын хэ...ьаархагүй гэhэн

гол ёhонууд баримталагдаха зэргэтэй гэжэ хөөрэлдэгшэд хэлсэбэ. Гансал бидэ зүб гэ...шэбди гэжэ хэншье тооложо шадахагүй. Нэгэ нэгэндэ мэ...дээсэхэ, нэгэ нэгэнэйнгээ дүй дүршэлые шудалха, марксистска теори хүгжөөлгын ба социалис байгуулалтын шухала асуудалнуудта хандасануудые болон хараа бодолнуудые сасуулжа үзэбэл, туhатай байха.

Социалис хүгжэлтын түхэл янзанууд болон онол арганууд...дай асуудалнуудаар ехэ гүнзэ...гы, удха түгэлдэр хөөрэлдөөн болобо. Социализмые шэнэ хэмжээндэ гаргаха, тэрээндэ тон мүнөөнэй ба дээдын шанар олгохо зорилгоор мүнөө үедэ бэелүүлэгдэжэ байhан хубилалтанууд болон реформонуудаар хоёр талаа ехээр hонирхоно гэжэ элирээ.

Экономикын, политическэ байгуулалтын ба ниитын ажабайдалай бусад hалбариануудай талаар болоhон хубилалтануудай дүнгүүдые яажа сэгнэдэг байhанаа хөөрэлдэгшэд хэлээ. Гэхэ зуура реформын замаар бии болоhон бэрхэшээлнүүд тухай, орон бүхэнэй урда тавигдаhан шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ hаад түбэг болодог асуудалнууд тухай нюуса далда үйгөөр хэлэгдээ. Реформонуудые бэелүүлгэтэй холбоотой зарим ябуулганууд адлирхуу, тиигэбэшье үндэhэн онсо шэнжэнүүдhээ, бусад эрхэ нүхэсэлнүүдhээ уламжалан,

доторхи байдалаа тогтууритай hайн түни түбшэн болгохо, уласхоорондын оршом соо амгалан тайбан байдал хангаха ёhотойбди гэжэ тэрэ хэлээ. зорилгонуудые шиидхэхын Орочоо хубилган шэнэдхэлгын тула энэмнай шухала удха шанартай. Энэзнние бэелүүлхын тула ехэ саг хэрэгтэй бшуу. Советскэ Союзай найруулhан шэнэ политическэ бодомжо гэhэн ойлгомжодо манайда гол анхаралаа хандуулна. Үдэндаа совет хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэдэгүй байhан хэдэн үшөр баримтанууд тэрээн соо харуулагдана. КНР туушаа хэлэхэ болоо hаа, уласнооронд шэнэ политическэ гурим тогтоохо гэhэн hанал бодол эндэ дэбжүүлэгдээ hэн. Уласнооронд...ын политика бэелүүлхэдээ, манай орон тэрэнние хүтэлбэри болгоно.

Совет-хитад харилсаануудые хүгжөөлгын тодорхой асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ гол анхарал хандуулагдаа.

Сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөнүүдэй саашанхи хараа түсэбүүд дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэбэ. Совет-хитад хилэ шадарай нютагуудта байрлуулагдаhан сэрэгүүдые хороохоо бэлэн байhанаа хөөрэ тала мэдүүлээ. Хоёр ороной правительствануудта дурадхалнуудые оруулхын тула хөөрэлдөөнүүдые ходо ходо

хэжэ байхые үгээ ойлголсобо.

Хилын асуудалые гуримшуулан шиидхэхэ хөөрэлдөөнүүдэй ябасые, туйлагдаhан үрэ дүнгүүдые хаража үзэхэдөө, тэдэнние сеашадань үргэлжэлүүлжэ, улам үргэн шэнжэтэй болгохо гэhэн тобшололнуудые тэдэнэр хээ.

Экономикодо, эрдэм, техникэдэ харилсаа холбоое үргэдхэхэ гэшэ таарамжатай байна гэжэ хоёр тала хэлэбэ. Тиихэдээ тэрэнние удаан болзорой үндэhэ hуури дээрэ табиха, илангаяа мүнөөнэй шэнэ түхэл шэнжэнүүдые хэрэглэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Металлуурги, эльэ хүсэн, транспорт, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ хадаа эгээл шухала hалбарианууд болоно гэжэ тоологдоо. Хөөрэлдөөнэй энэ хубида тодорхой hанал бодолнууд хэлэгдээ, дурадхалнууд оруулагдаа. Экономическа, худалдаа наймаанай ба эрдэм-техникын талаар совет-хитад комиссиин ажал ябуулгын үндэhөөр тэдэнние хаража үзэхэ шухала гэжэ үгээ ойлголсобод. Эрдэм ухаанай эмхи зургаануудай хороондо бүтэмжэтэй hайн холбоо барисаае хүгжөөхэ, элүүрые хамгаалын, арадай гэгээрэлэй талаар харилсаа холбоо тогтоохо, соёлой талаар харилсаха шухала гэжэ хоёр тала үгээ ойлголсоhон байна.

Тарилга 89

ХЭХЭ ХҮДЭЛМЭРИ ЕХЭ

Байгша ондо Эрхирэгэй совхозой механизатарнууд 1560 гектарта ороohото ургамалнуудые тариха юм. 1000 гектарта шэнээсэ тарижа дүүргээ, hаяар 300 гектарта обёосой, 260 гектарта ешмэзнэй үрэhэ хурьhэндэ оруулжа эхилхэнь. Удаань 1400 гектарта тэжээлэй ургамалнууд таригдаха юм.

Май hарын 2-hоо тарялан дээрэ тариглын агрегадууд хүдэлжэ байна. Эндэ худэлдэг механизатарнуудай дунда Юрий Эмигенов, Юрий Шомоев, Сергей Цыденжапов, Мунко Цыбенжапов, Михаил Елисеев, Владимир Сапожников гэгшэд шалгаржа, халаанайнгаа нормо холо үлүүлэн дүүргэнэ.

— Мүнөө хабарай тарилгын худэлмэрние агротехническэ таарамжатай hаhа саг соонь шанартайг... үнгэргэхэ гээшэ тон шухала болоно. Подрядэй гуримаар ажалаа эмхидхэhэн звеноной гэшүүд үрдынхиhаа ондоохоноор ажалладаг болоо. Илангаяа тэжээлэй ургамалнуудые тарихадаа болзорыень нягтаар баримтална. Байгша ондо хабар хүй...

тэжээлэй ургамалнуудай полиие мүнөө үедэ хахална.

Партиин ЦК-гай мартын (1989 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр зориг...оhон Эрхирэгэй совхозой коллектив тогтуурита hайн ургаса хуряажа абахын түлөө шэрмайн оролдоно.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: hүүлшын шэнээсэ тарилгдана. Гушаад жэлдэ механизатораар ажаллажа ябаhан Юрий Шомоевые харанат.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

Загарайн район.

АМЖАЛТАНУУДАА УЛАМ АРЬБАДХАХА

Үнгэрэгшэ жэлэй хугасаа соо Хориин районой Дээдэ-Тайлсын совхоз hаала амжалтатайгаар ажаллажа гараа. Социально-экономическа хүгжэлтын түсэ" бүүдые ханамжатайгаар бэелүүлээ. Эдэ бүгэдэhөө уламжалан, энэ ажахын коллектив Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, бусадай дундаhаа шалгаржа, РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртөө юм. Тэрэ үндэр шагналынь эдэ удэрнүүдтэ совхозой коллективтэ баяр ёhололой оршон байдалда барюулагдаа.

Өөрөө өөрыгөө мүнгэн зөөреэр хангадаг болоhон ёhо гуримаар үйлэдбэриеэ эрхилэн ябуулжа, Дээдэ-Тайлсын совхозой коллектив hайшаамаар үрэ дүнгүүдые туйлажа шадаа. 1988 оной ажалай дүнгүүдые согсолон хаража үзөөд байхада, совхозой нөөсэлгын кассада 914 мянган түхэриг олзо ороhон байгаа hэн. Энэнь үрда жэлэйхидэ орходоо, 623 мянган түхэригөөр ехэ болоно.

hүүлэй жэлнүүдэй туршада эндэхи механизатарнууд, тарялашад яhала амжалтануудые туйлаа. Ороohото ургамалнуудые үйлэдбэрилгын түсэб 182, силосба сенаж туд тудтань 181, 146 процент, хартаабха абаха даа... бари 135 процент дүүргэгдээ юм.

Тиихэтэй хамта мал ажалай худэлмэрилэгшэдшье урдаа та" бигдаhан зорилгонуудые эрид шууд бэелүүлэн, район дотороо алдаршаа.

Дээдэ-Тайлсын совхозой хүтэлбэрилэгшэд бага hууринүүдые hэргэнэн бодхоохо, социальна талаар хүгжөөхэ, буураhан солыень бусааха асуудалнуудта онсо анхарал табина. Имагтал эдэ бүгэдын хэгдэжэ эхилhэнэй ашаар 1988 оной хугасаа соо Доодо-Голдо малшадай гэр, хүүгэдэй ясли-сад, хоёр бүлын байха гурбан гэр бариргажа, ашаглалгада үгтөө. Тиихэдэ Улаан-Удэ — Хори гэhэн асфальтаар хушагдаhан харгыhаа зургаан модоной зайда ойн дундуур самсаал сабшагдажа, шэнэ авто-харгы нээгдээ. Энэ ехэ худэлмэри богони сагта hайн шанартайгаар бүтээгдээ.

Тус совхоз социальна болон экономическа хүгжэлтын асуудалнуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ hомологдоhон мүнгэ зөөрие ехэ шадамараар, найдамтайгаар ашаглана. Тэрэниинь баримталан харуулhан жэшээнүүд үсөөн бэшэ. Дээдэ-Тайлсын сельскэ Советэй харьяата газарай hүнгашадай захилаар Удэ гол дээгүүр түмэр-бетоноор шудхамал үндэр ехэ хүүргэ табигдаа. Энэ хэрэгтэ дүн хамтадаа 500 мянган түхэриг мүнгэн зөөри гаргашалагдаhан байна.

Ажахын социально-экономическа хүгжэлтын түсэбөөр хараалагдаhан зүйлнүүдые жэншэдгүй бэелүүлхэ хэрэгтэ совхозой үйлэдбэриин элдэб hалбарианууд дээрэ нэбтэрүүлэгдэhэн арендэ болон хамтын подряд hайнаар нүлөлөө.

Дээдэ-Тайлсын совхозой ажалшад үнгэрэгшэ жэлдэ түйлаhан амжалтануудаа улам арьбадхана, үндэр бүтээсэтэйгээр худэлжэ байна. Энэ жэлэй хабарай тарилгын худэлмэринүүдые хараалагдаhан хаhа соонь шанартайгаар эмхидхэн ябуулаа. Шииг нойто элбэгэй газарта тариглаhан үргамалнуудай баян ургаса үгэхэ байhандань этигэмээр ха гээд hанагдана.

Энэ ажахын hу hаалиин фермэнүүд муу бэшээр худэлнэ. Бусадай дундаhаа Доодо-Голой фермын коллектив район дотороо шалгарна. Энэ жэлэй дүрбэн hарын дүнгүүдые согсолон хаража үзөөд байхада, эндэ үнеэн бүриhөө 959 килограмм hүн абтаа. Тэрэнь нөдондо жэлэйхинээ холо ехэ болоно. Мүнөө энэ фермэ дээрэ удэрэй туршада үнеэн бүриhөө 10,8 килограмм hүн hаагдана.

Доодо-Голой бэрхэ hаалишадай дундаhаа Б. Г. Цырендоржиева, М. И. Гарист, Е. Б. Цыбенова, Н. Д. Хасанова болон бусад социалис мүрысөөнэй түрүү манлайда ябажа, олондо эрхим жэшээ харуулна. Тус фермын коллектив социалис мүрысөөндэ шалгаржа, нэгэнтэ бэшэ партиин райкомой, райгүйсэдкомой, агропромышленна комплексын худ...ийлэдбэригэшэдэй профсоюзай райкомой ба ВЛКСМ-эй райкомой дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шангуудта хүртэhэн, «Шэнэ Удэ» газетын Хүндэлэлэй самбарта гаргагдаhан байха юм.

Совхозой түб hууриндахи фермын hаалишад соohоо Л. Утенкова, Н. Михайлова, О. Никитина гэгшэдэй ажал магтаалда хүртэмөөр гээд тэмдэглэлтэй.

Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ шалгаржа, дамжуулгын Улаан тугта хүртэhэн Дээдэ-Тайлсын совхозой коллектив арга боломжонуудаа хаража үзөөд, амжалтануудаа улам арьбадхан, үйлэдбэриин нөөсэнүүдые нарин нягтаар, шадабаритайгаар хэрэглэжэ, урдаа табигдаhан зорилгонуудаа бүхыдэнь бэелүүлхын түлөө оролдосотойгоор худэлнэ.

А. ЧИМИТОВ,
«Шэнэ Удэ» газетын корреспондент.

ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭБЭ

«Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые комплексноор хүгжөөхэ асуудалнууд» гэhэн темээр научно-практическа региональна 4-дэхи зүблөөн худэлмэриеэ үсэгэлдэр дүүргэбэ.

«Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые комплексноор хүгжөөхэ удаан болзорой гүрэнэй программые бэелүүлгэ — Буряадай АССР-эй совет, ажахын органуудай гол зорилго» гэhэн асуудалаар элидхэл Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ С. Н. Булдаев хэhэн байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ СССР-эй авиационно промышленностиин министрэй орлогшо Ю. В. Никитин, СССР-эй шулуун нүүрhэнэй промышленностиин министрэй орлогшо В. М. Ждамиров, ВАСХНИЛ-ай Буряадай худ... ажахын эрдэмшэнжэлэлгын институдай директор, худөө ажахын эрдэмэй кандидат Б. И. Николаев, СССР-эй АН-ай СО-гой Буряадай эрдэмэй түбэй социально-экономическа шэнжэлгэнүүдэй таhагые даагшын орлогшо, экономическа эрдэмэй кандидат И. Т. Павлов, Зүүн Сибириин технологическа институдай кафедрые даагша, экономическа эрдэмэй доктор Н. И. Атанов, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэн орлогшо Е. А. Тарасюк, СССР-эй Зүүн зүгэй районуудта барилга хэдэг министерствын үйлэдбэриин гол управленийн начальник В. Н. Разин, Буряатглавснабай начальник Ц. Д. Цыбикжапов, курортнуудай управлениин талаар түбэй советэй түрүүлэгшын орлогшо К. Г. Трунов, Ажалай болон социальна асуудалнуудай талаар Буряадай АССР-эй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Д. Ю. Цыбикжапов, РСФСР-эй загаhанай ажахын министрэй орлогшо В. П. Касьянов болон бусад хабаадалсаа.

Научно-практическа зүблөөн зууршалга, дурадхалнуудые зүбшэн хэлсээд, баталан абаhан байха юм.

Манай корр.

РСФСР-эй ЭРХҮҮГЭЙ НАЦИОНАЛЬНО-ТЕРРИТОРИАЛЬНА 10-дахи hУНГУУЛИИН ОКРУГТО hУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ hУНГУУЛИИН ОКРУЖНОЙ КОМИССИИН МЭДЭЭСЭЛ

hунгуулиин участково комиссинуудай протоколнуудай үндэhөөр, майн 14-дэ болоhон дахинаа hунгалтын үедэ округ дотор бүхыдөө 4 058 921 hунгашадhаа 3 069 997 hунгаша hунгуулиин бюллетеньнүүдые абаа гэхэ гү, али энэнь бүхы hунгашадай 75,59 процент болоно гэжэ hунгуулиин окружной комисси элирхэйлбэ.

СССР-эй арадай депутадта кандидат Александр Александрович Бабенкын түлөө 490 346 hунгаша дуугаа үгөө гэхэ гү, али энэнь бүхы hунгашадай 15,98 процент депутадта кандидат Сергей Иванович Колесниковэй түлөө 1 852 503 hунгаша гэхэ гү, али бүхы hунгашадай 53 86 процент депутадта кандидат Тамара Алексеевна Сигитовагай түлөө 649 956 hунгаша гэхэ гү, али бүхы hунгашадай 21,18 процент hунгашад дуугаа үгэhэн байна.

hунгуулиин окружной комисси, СССР-эй арадай депутадуудай hунгалта тухай Хуулиин 55-дахи статьятай зохилдуулан, 1950 ондо түрэhэн КПСС-эй гэшүүн, СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин Сибириин отделениин Зүүн Сибириин филиалай президиумэй түрүүлэгшэ Эрхүү хотодо ажаhуудаг, **Сергей Иванович Колесников** РСФСР-эй Эрхүүгэй национально-территориальна 10 дахи hунгуулиин округhоо СССР-эй арадай депутадаар hунгагдаа гэжэ тоолоно.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ХАРЮУСАЛГА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Мүнөө партийн гэшүүндэ ехэ эрилтэнүүд табигдадаг болонхой гээшэ. Тэдэнэй партийн Уставай эрилтэнүүдые хэр дүүргэдэг, ходоодоо түрүү зэргэдэ ябаха үүргэеэ хэр бэелүүлдэг тухайнь саг үргэлжэ хэлсэжэ байдаг болонхой. Иигэжэ коммунистнуудай харюусалга нилээд дээшэлүүлдэг байна. Партийна эхин организацинууд эдэ бүгэдэндэ ехэ анхарал хандуулдаг, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл бадаруулхые оролдодог болонхой.

Гэбэшье зарим партийна организацинууд зэмсдэ ороһон коммунистнуудай хубиин хэрэгүүдые хайше хэрэгээр харадаг, зүб сэгнэлтэ үгэдэггүй байна. Нэгэ иимэ жэшээ дурдахада болоно. 1986 ондо нэгэтэ бэшэ архи уужа, коммунистын нэрые бузарлаһанайнь түлөө В. Д. Дармаевые «Заветы Ильича» совхозой партийна организаци партиһаа гаргаһан байгаа. Харин КПСС-эй райкомой бюро Дармаевай саашдае иимэ ябадал гаргахагүйб гэһэн тангаригыень хараада абажа, бүридхэлэйнь карточкада тэмдэглэгдэхэ шанга донгодолго үгэнэн байба. 1987 оной апрель һарада совхозой партийна суглаан дээрэ тэрээндэ һайн характеристикэ үгтэжэ, баталагдаһан байха юм. Энэл жэлэй сентябрь һарада ээлжээтэ партийна суглаан дээрэ Дармаев дахинаа партиһаа гаргагдаа.

Үшөө нэгэ жэшээ. Оронгын транспортна предприятийн хүдэлмэришэн Н. А. Ведерников 44 тюк һолоомо хулгайлаад баригдажа, сүүдэй шиидхэбэрөөр 200 түхэриг яла түлэһэн байна. Энэ ябадалайнь түлөө бүридхэлэйнь карточка соо тэмдэглэхэ шаҳга донгодолго үгдөө һэн. 1987 ондо тэрээндэ баталаа һайн характеристикэ үгтэжэ, партийна эзмэнь абтаһан байна. Энэ жэлэй эхиндэ тэрэ партиһаа гаргаха тухай мэдүүлгэ үгөөд, партийна суглаандэ ябахаяа болижо, гэшүүнэй түлбэри түлэнэгүй.

Зарим партийна организацинууд коммунистнуудай ябадал һайнаар шэнжэлэнгүй, шиидхэбэри абана. Удаань эзмэ тохогдоһон коммунистнуудай ябадал хинангүй, богонихон сагай үнгэрөөд байхада, заһараа гэжэ тоолоод, эзмыень абана. Мүн зарим партийна организацинууд эзмэ хэһэн коммунистнуудай ябадалые зөөлэрүүлхэ, халхалха гэжэ оролдоно. Коммунистын хубиин хэрэг хэрэһэн партийна суглаанууд гол түлэб партийна комиссиин заседаниин болохын урда үдэр хэрагдаад, дутуу юумэн ехэ олон һайдаг. Иимэ заншал ехэ буруу гэжэ һанагдана.

Гэдна партида абтаха хүнүүдтэ мүнөө баһал шанга эрилтэнүүд табигдана. Партийна эхин организацинууд энэндэ анхардаг, ёһотойл коммунист болохо хүнүүдые шэлэн абахые оролдодог болонхой. Партида орохо хүндэ зууршалга үгэһэн хүнүүдэй харюусалга дээшэлүүлэгдэнэ. Үнэрһэн жэлдэ Халюутын совхозой хамад мелиоратор Касьянов партида орохо мэдүүлгэ үгэһэн байгаа. Тэдэ тэрээнние нэй түлбэри түлөөгүй, партийна суглаандашье ябаагүй байха юм. Гадна тушаалта хүнүүдые үгэдөө оруулжа, сүүдэй худал шиидхэбэри өбхуулаа. Энээнэй түлөө тус партийна организацийн коммунистнуд иимэ эзмэ тохоһон байгаа бшуу. Ямар шалтгаанаар эндэхи коммунистнуд иимэ шиидхэбэри абаа гээшэб? Удаань болоһон КПСС-эй райкомой бюро энэ партийна организацийн шиидхэбэриие буруушаажа, Урманчеевае партиһаа гаргаһан байна. Һүүлдэнь арадай депутадуудай Ивалгын райсоведэй сесси тэрэниие ажалһаань сүлөөлөө.

Энэ партийна организацийн коммунистнуудай абаһан шиидхэбэри ойлгодоногүй. Райгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Т. Будковская 1986 ондо «Сэлэнгэ» совхозой директорэрэ хүдэлжэ байхадаа, финансово-ажахын ажал ябуулгын гурим хазагайруулжа, албанайнгаа тушаал өөрынгөө ашадэ хэрэглэһэн байгаа. Тэрэ Япондо хэгдэһэн хибэс ямаршье саарһагүйгөөр, мүнгыеньшье түлэнгүй өөртөө абаһан байгаа. 1043 түхэриг тэ энэ хибэс эндэхи хүүгэдэй саадта үгтэнэн байгаа юм. Энэ муухай ябадал элирүүлһэн шалгалтын һүүлээр жэл болоһон хойно тэрэ энэ мүнгыень түлэһэн байна. Тиихэдэ гарзада ороһон совхозой 12 збэртэ болго мал худэлмэришэдтэ худалдагаа гэһэн худал саарһан хэгдэһэн байгаа. Бусадшье дутуу дунданүүдые шалгалта элирүүлээ һэн. Энэ шалгалтын дүнгөөр Будковскаягай мүнөө худэлжэ байһан райгүйсэдкомой партийна суглаан боложо, донгодолго үгөө гэжэ хэлээ һэмди.

Нёдондо манай рес,бликада худэлһэн КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комиссиин түлөөлэгшэд энэ асуудал хэрэжэ үзөөд, хэлэгдэһэн баримтануудые дахин шалгаха эрилтэ табяа һэн. Дахин үнгэргэгдэһэн шалгалта эдэ баримтануудай зүб байһые дахин харуулаа юм. Энэнэйшье һүүлдэ райгүйсэдкомой коммунистнуд баһал иимэ шиидхэбэри абаһан байна. Эндэ Будковскэя үгэ хэлэхдээ, худалаар хэлэһэн байха юм. Иимэ хүн партийн гэшүүн, районой хүтэлбэрилэгшэ байха ёһотой гү?

Һая болоһон партийн райкомой бюро тэрээндэ бүридхэлэйнь карточкада тэмдэглэгдэхэ шанга донгодолго үгэжэ, арадай депутадуудай районой Советдэй гүйсэдкомдо эзлжээтэ сесси дээрэ ажалһаань сүлөөлхые дурдахаа.

Эдэ бүгэдэ партийн райком болон партийна эхин организацинуудай коммунистнуудай харюусалга дэшэлүүлхэ, тэдэнэй нэрэ хүндые һэргээхэ талаар хүдэлмэришэн үзөөл һуларр ябуулагдадаг байһые гэшэлнэ. Эдэ асуудалнуудэр абтаһан хэмжээ ябуулганүүдые үшөө дахин хаража, эрилтээ бүри шангадахаа, партийна эхин организацинуудай дайшалхы үүрэг дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

А. БОЯРКИН,
КПСС-эй Ивалгын райкомой дэргэдэхи партийна комиссиин түрүүлэгшэ.

БЭРХЭ ПРОПАГАНДИСТ

Мүнөө үедэ хүн бүхэн орон соо боложо байһан хубирган шэнэдхэлгээр һонирхоно, эл-дэб асуудалнуудые табижа, урдань нюуса байһан юумэ ойлгохые, мэдэхые оролдоно. Тиигээдшье газетэ, журналнууд болон бусадшье хэблэлнээ уншагшад айхабтар ехэ мэдээсэл абадаг болоо. Эдэ бүгэдые толгой соогоо «буйлуулхынь» туда хүн бүхэн өөрынгөө эрдэм мэдэсые дээшэлүүлхэ, өөрөө олон юумэ уншаха уялгатай болоно. Энээндэ политическэ һуралсал ехэ туһа хүргэхэ ёһотой.

Манай һуралсалай бүлэгтэ 30 шагнагша ородог юм. Бидэ «Экономико хүтэлбэрилгын эрид шууд реформо» гэһэн темээр һуралсал үнгэргэдэг гээшэбди. Манай пропагандистаар Д. Г. Жамнянов хүдэлдэг. Тэрэнэй хүтэлбэри доро бидэ иилээд ехэ юумэ мэдэхэ болоноби гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Теоретическэ асуудалнуудыеажабайдалтай нягта холбоотойгоор шудалхые ороолдодоо-бди. Тиигээдшье манай олонхи шагнагшад үйлэдбэри дээрэ олон жэлдэ хүдэлжэ байһан дүй дүршэлтэй, ажабайдалшье һайнаар мэдэхэ эсэн. Тиимэһээ гол түлэб ажабайдалай асуудалнуудһаа эхилдэг гээшэбди.

Хүн бүхэн өөрынгөө һанамжа, бодол хэлэхэ, зүбшэхэ аргатай. Пропагандист Жамнянов өөрөө юумэ һайнаар мэдэхэ хүн хадаа бидэнэй хөөрэлдөө ехэ зохидоор эмхидхэжэ, элдэб орёо асуудалнуудые юрын үгэнүүдээр ойлгуулхые орододог. Тэрэ манай Байкальскын электрическэ сетийн инженер юм. Доржи Гармаевич 1982 онһоо хойшо пропагандистаар ажаллажа, районой бэрхэ пропагандистнуудай тоодо орохой.

Һаяхан энэ жэлэй һүүлшынай хэшээл үнгэргэдэбэ. Тэрэ ехэ һонирхолтой байба. «Хаана, хэзээ, юун болооб?» гэһэншүү гуримаар үнгэргэдэжэ, олон шухала асуудалнуудта харюусаһан байнабди. Зүб харюусаһан хүн очко абаха байгаа юм. Энэнай наадан шэнгеэр үнгэрөө. Гэбэшье ехэл урматай, наада энеэдэтэй гэртээ бусаабди. Пропагандист богонихоноо хэлэжэ, жэлэй һуралсалай дүн согсолоо.

В. АНОСОВ.
Кабанскын район.

Селенгинск һууринда ажалай түрүүшүүлэй слёт болобо. Худэлмэришэн ангийн эрхим түлөөлэгшэд эндэ суглараа. Олонхинь целлюлозо-картоной комбинадта арба гаран жэл худэлһэн хүнүүд болоно. Тепловозой машинист И. И. Буянов, хүүгэдэй саадай хүмүүжүүлэгшэ Н. Ф. Данцевич, сэбэрлэлгын тухөөрэлгэнүүдэй моторист И. А. Косарева, операторнууд Н. И. Ильина, Г. Н. Смелова, профкомой түрүүлэгшын орлогшо Л. П. Яркина, бусад олон хабаадаа.

Комбинадай профкомой түрүүлэгшэ А. С. Балсунаев слет нээбэ. Удаань комбинадай директор В. О. Гейдбрехт амжалта туйлаһан ажалай ветерануудые өмаршалжа, дипломуудые, үнэтэ бэлэгүдые барюулба. Удаань концерт, наадан болоо.

Соёлой байшангай худэлмэрилэгшэд П. Н. Заболотный, Т. Н. Федорова, О. Н. Гвозденская гэгшэд слёдые һонирхолтойгоор үнгэргэхын тула ехэтэ оролдоо.

М. ФЕДОРОВ.
Селенгинск посёлок.

ЗАЛУУШУУЛАЙ БРИГАДАДА

Долгитон урдажа байгаа Сэлэнгэ мүрэнэй зүүн эрьедэ, городоймнай баруун-урда захада судна бүтээлгын завод оршодог гээшэ ааб даа. Зүгөөр би энэ завод тухай хөөрэхэеэ һананагүйб. Эндэ худэлдэг залуу худэлмэришэн Петр тухай дурдаһууб.

Минии үүлэһан Петр Георгиевич Зверев энэ заводто бригадираар худэлнэ. Тэрэнэй толгойдог коллектив һаа эмхидхэгдээ юм. Тэдэнэр гол мүрэнүүдээр тамардаг корабльнуудай корпусто хабсаргагдадаг зүйлнүүдые гагнадаг.

Бригадын гэшүүдэй ажаллахые харахада урматай. Мэгдэжэ, тэбдэжэ гү, али саг зуура миин байхыень эндэ харахагүйт. Угаа эбтэйгээр, үлүү булуу үгэгүйгөөр, нэгэл хэмдэ худэлжэ байдаг худэлмэришэд. Энэ бригада эмхидхэгдэһээр жэл болоо байна. Гэбэшье ажалай эрхим үрэ дүн туйлажа шадана. Залуушуулай түс коллектив мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлэнхэй. Ерэхэ сагта арендэ подрядта ороо зорилготой.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. П. Зверевэй хүтэлбэрилдэг комплексно бригадын гэшүүд; 2. Гагнууршан Анатолий Губкин.
Б. ЖАМЬЯНОВАЙ фото.

«БУРЯАД ҮНЭН»
газетэдэ бэшэгээнэй һуралсаар

«ХОЛИМОГ ТЭЖЭЭЛ ХААНАҺАА ОЛОХОБ?»

Иимэ гаршагтай статьягай мүрөөр ерэһэн хэдэн харюу толилоо һэмди. Һая Худалдаа наймаанай министерствэһээ, Буркоопсоюзһаа харюунууд ерэбэ.

Бурвадай АССР-эй Худалдаа наймаанай министерствын эдеэ хоолой таһагай начальник В. Д. АРЕФЬЕВА:

— Республикын хэмжээндэ абаад харабал, холимог тэжээлэй фондые Буркоопсоюз бүхыдэнь хинажа, хубаарилжа байдаг юм.

Бидэ гүрэнэй худалдаа наймаанда ородог холимог тэжээлые хубаарилжа, худалдаа наймаанда эльгээнэбди. Нёдондо холимог тэжээлээр хангалгын хэмжээн 83 процентдэ хүргэгдөө.

Энэ хэрэгтэ ганса республика дотор хангалтагүй байдал тогтонхой гэжэ һаналтагүй. Бүхыдөө орон доторнай холимог тэжээлэй нөөсэнүүд дутамаг юм.

Буркоопсоюзай эдеэ хоолой зүйлнүүдэй талаар товаровед Л. О. МАКАРОВА:

Худөөгэй районуудые сум хүрэхөөр ханганабди гэжэ тоолохо байнаб. 1989 ондо бүхыдөө республика дотор холимог тэжээлэй фонднууд 40 процентээр нэмээгдээ. Харин город шадархи поселогуудта ямараар хубаарилагдажа үгтэдэг юм, мэдэнэгүйб. Энээн тухай Худалдаа наймаанай министерство тодоор харюусаха шадалтай.

Республикын Худалдаа наймаанай министерствын эдеэ хоолой таһагай товаровед Н. В. ФИЛИППОВА:

Таһагаймнай начальник Вера Денисовна Арефьева редакцида харюу үгөө һэн. Гэбэшье нэгэ хэдэн үгэ нэмэхэдэ болохо. Байгша оной түрүүшын кварталда холимог тэжээлэй завод продукци багаар үгөө юм. Лини эбдэрһэн байгаа гү — шалтгаанниень мэдэнэгүйб. Мүнөө худэлмэринь жэгдэрээ, продукци таһелгаряагүй гэрэгдэнэ.

Бүхы дэрэнь абаад харабал, город шадархи посёлогуудта өөһэдын гэртэ ажаһуудаг, гахай, тахяа баридаг зон саашдаа холимог тэжээлээр бүрэг һайнаар хангагдаха, гомдол ороохоёо болихо гэжэ һананаб.

Анхархаар асуудал

ШЭНЭ ХҮҮРГЭ ХЭНЭЙБ?

Зэдэ голой урда бэедэ, районойнгоо бүсад нютагуудһаа таһархай холо газарта Худаад тосхон оршодог юм. Зэдэ голые гаталхань хүшэр гэжэ мэдээжэ юм ааб даа. Мүнөө энэ хэрэг амархан болобо. Ушар юуб гэхэдэ, Торгин нугын баруун хушуугаар Худаад хүрэтэр асфальт харгыһаа 2,5 километр зайда шэнэ харгы хэгдэжэ, Зэдэ гол дээгүүр 204 метр ута хүүргэ баригдаа. Энэ хүүргые ажахын аргаар Зэдын ДРСУ бариба. Худэлмэринь комисси ерэжэ хараад, һайн сэгнэлтэ үгэнэн байна.

Хүүргын барилга дээрэ Г. П. Хохловой ударидадаг түсхай бригада ажаллаа. Гурбан жэлэй туршада бригадань саг үргэлжэ 8—10 хүнһөө бүридэдэг һэн. Бригадын мэдэлдэ Т 130 түхэлэй нэгэ томо бульдозер, ДТ-75 түхэлэй хоёр бишыхан бульдозер, хоёр скрепер мэтэн техникэ байгаа. Закаменскын ДРСУ-һаа автокран, мүн 10 тоннын 2 автокран Улаан-Удэһөө энэ бригадага хабаадуулагдаа.

Зундаа, үерэй үедэ, хүүргэ барилгада горитой һаад ушаруулагдадаг байгаа. Гэбэшье тус бригада хэлсээтэ болзор соогоо хүүргэеэ барижа дүүргэһэн байна.

— Энэ хүүргэ барилгада эрхим ажалай жэшээ харуулһан Н. П. Лямичевые, Н. И. Печкиние, А. И. Халтуриние нэрлэмээр,— гээд, барилгашан А. К. Дмитриев нухэд тухайгаа хөөрэхэдөө, тэмдэглэбэ.

— Барилгын үедэ энэ гурбан жэл соо һара бүриин 200 түхэриг абадаг байгаабди. Хүүргээ түшаахадамнай, тооложо, үшөө нэмэжэ түлэхэ ёһотой юм. Мүн болзорһоонь урид дүүргэнэй түлөө шан абтаха бээз,— гээд Алексей Кузьмич үргэлжэлүүлнэ.

Вагонуудынь дулаануд, зайн галтай, байра, байдалай талаар ажалшадай эүгһөө гомдол үгы.

Зайн галай хүсөөр ажалаа нилээн оньһожоруулаа, хүнгэлөө гээшэбди гэжэ тэдэнэр мэдүүлбэд. Тиигэжэ гагнадаг түхеэрэлгэ, циркуляр хюрөө, дрель гэхэ мэтэ ажалда саг үргэлжэ, үргэнөөр хэрэглэгдэнэ байна.

Хулдаад тосхон Торгин адуунай заводой отделениин түб юм. Тиимэһээ 1 миллион 130 мянган түхэриг сэнтэй хүүргэ ашаглажа, заһабарилжа байхыень тус совхоздо тушаахаа түхай шиидхэбэри Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет 1989 оной февралиин 24-дэ абанхай. Энээн тушаа тусхай мэдээсэл Торгин адуунай заводто үгтэнхэй.

Торгин адуунай заводой мүнгэн һангай байдал тон һула. 1988 ондо нэмэлтэ һомололгын ашаар ашаг олзотой гараһан, социальна барилгангаа байдалай һула саана гансал энэ хүүргэдэ мүнгэез гаргашалжа байха һаа, бүсад социальна асуудалнуудаа яажа саашань шиидхэжэ байха юм? Тиинһээ тиитэрээ Хулдаад һэргээгдэхээр болоһон бага тосхонуудай нэгэн юм.

— Модон үнэтэй. Барилгын шэнэһэн модоной нэгэ кубометрынь 42 түхэриг, болбосоруулагдахадаа, 60 түхэриг болоно. Хүүргын фермэнүүдые Онохойн модоной комбинат хэдэг, тэдээнние тэндэнь хабсаргажа, наашань зөөгөө һэмди. Энэмнай горитойхон ажал гээшэ. Мэргэжэлтэдгүйгөөр ашаглахань тон хүндэ. Хүүргын гаранти —20 жэл юм. Адуунай заводто энэ хүүргэдэ алишье талаараа хүсэ хүрэхэнь тон хүндэ,— гэжэ А. К. Дмитриев хэлээ һэн.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет өөрынгөө шиидхэбэриие ондоо болгожо, тус хүүргые «Бурятавтодорто» үлөөхэ байгаал даа.

Н. ШАБАЕВ.

АШАГ ОЛЗО АБТАА

Районой загаһа үсхэбэрилгын туршалгын заводой коллектив байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэб үлүүлэн дүүргээ юм.

Февраль һарын эсэс багаар Е. А. Селивановай хүтэлбэрилдэг бригада арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэб сүм бэелүүлээ. Г. С. Евдокимовай бригада энэ дүндэ дүтэлжэ ябана. Үшөө 450 центнер загаһа олзоборилжо тушаагаа һаань, табан жэлэй хилэ дабагдаха.

Заводой коллектив худалдаа наймаанда ородог загаһа илгадаг болобо. 12 сантиметрһээ богони загаһан ГОСТ-ын ёһоор дэлгүүрнүүдтэ эльгээгдэнэ.

Продукциин өөрынь үнэ сэн 50 процентээр доошолоо. Хэрбээ 1 центнер загаһанда 100 түхэриг 59 мүнгэнэй гаргаша хараалагдаһан һаа, ородоо 50 түхэриг 48 мүнгэ гаргашалагдаа. Бүхыдөө 253 мянган түхэригэй ашаг олзо абтаба.

А. ФАРФУТДИНОВ.
Прибайкалиин район.

НЕМЕЦ ХЭЛЭН ДЭЭРЭ ТЕЛЕПРОГРАММА

АЛМА-АТА. Казахстанай республикада ажаһуудаг немецүүдтэ зорюулагдаһан телепрограмма немец хэлэн дээрэ түрүүшынхээ харуулагдаба.

Кокчетавска областьдо болоһон хабарай һайндэрһөө хэгдэһэн репортаж Казахстанай, Алтайн хизаарай ба Сибириин 8 фольклорно немец ансамбльнуудай зохёохы ажал ябуулгатай телевизор харагшадые танилцуулһан байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу-ехэ дайнай үйлэ хэрэгүүдтэ зорюулагдаһан мэргэжэлтэ немец драмын театрай «Хүнүүд ба хуби заяануд» гэһэн шэнэ зүжэгнөө хэһэгүүд харуулагдаа.

— Немец үндэһэ яһанай совет эрхэтэдэй хэлэ, соёл ба ёһо заншалнуудые сахин хүгжөөлгэдэ туһалха гээшэ программын зорилго болоно,— гэжэ немец теле-дамжуулгын таһагые даагша А. Франк тэмдэглэбэ.— Манай дамжуулганууд совет немецүүдэй ажа байдалай элдэб талануудта зориулагдаха, хубилган шэнэдхэлгын хэрэгүүдтэ яажа хабаадажа байһан тухайнь хөөрэхэ юм. Казахстанда немец яһанай мэдээжэ эрдэмтэд, ниитын гэлтын үедэ немец яһанай 6 түлөөлэгшэд СССР-эй арадай депутадуудаар нэрлэгдэһэн байгаа.

Немец хэлэн дээрэ хэгдэхэ дамжуулганууд байн байн ехэ болохо юм. Целиноградта, Павлодарта, Карагандада корреспондентскэ пунктнууд байгуулагдахаар хараалагдана.

ПОЛИТИЧЕСКЭ ДУУН — БҮХЫ ХЭЛЭНҮҮД ДЭЭРЭ

БАКУ. «Хани барисаанай, эб найрамдалай, империализмда эсэргүүсэн һаналаа нэгэдэлгын түлөө» гэһэн уряа доро Азербайджанай нефтийн ба химийн институтай интернациональна клубта политическэ дуунай фестиваль үнгэрөө. Европын, Азиин, Африкын, Латин Америкын 60-аад гүрэнүүдэй Бакуда нефтийн хэрэг, экономико, геологи, химии шудалдаг студентнүүд тэрээндэ хабаадаһан байна. Ажалшадай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэртэ ба Азербайджанда Совет засагай тогтоогодоһоор 69 жэлэй ойдо тус фестиваль зорюулагдаа.

Дэлхэйн олохон арадуудай хэлэнүүд дээрэ хани барисаанай буруушаалгын дуунуудые дуушад болон дуунай-инструментальна ансамбльнууд гүйсэдхэбэ.

Афганец Нурал... гуулаһые фестивал... болоо хабаадагшад... халуунаар угтан... хэлэй факультедэй... Апрелиин революци... лэй ойн найндэгэ... лаад, бэеэ деанхай... түрэл дайда тухайг... хэһэн дуунуудыень... альга ташалгаар... Фестивалнин... грамотанууд ба... барюулагдаа.

БЕЛГОРОД. Эн... гуны гэжэ тосхо... тата фильмүүдэй... «Строгуны — Моск... гэжэ фильмин... кадрнуудые бүрдэ... Энэ тосхондо... дээрэ гараһан, ... Москвагай К. С. ... скиин ба В. И. Н... Денченкын нэрэмжэ... мэй академическэ т... шан Анатолий Л... геройн ажаябадалай... хы ажал ябуулгын... шатануудые фильм... харуулна. Мэнэ һай... шак Милан ошоно, ... соргскиин «Борис ... гэжэ оперодо- Дуу... Дуушантай хамта ... тээгшэд ошолсоно... концертнүүдые бүр...

МОСКВА. Байгал... ха Бүхэроссин бүр... совет болон байгал... ха талаар РСФСР-... комитет газарай т... гые шалгаха талаар... син рейд сонсохо... ажахыда хэрэгэлдэ... рые хамгаалгада, ... аша- үрэтэйгөөр г... колхоз, совхозуудай... рилэгшэдэй болоод... тэдэй анхаралые... гээшэ тэрэнэй зорил...

КПСС-эй ЦК-гай МАРТЫН (1989 ОН) ПЛ...
МЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮ...
ТҮЛӨӨ

ИИМЭЭР ЭМХИДХЭ... БОЛОХОГҮЙ?

Мүнөө худөө ажахын үйлэдбэридэ хамтын, арендэ, гэр бүлын подряд, элдэб кооперативные гэхэ мэтэ ажалай эмхидхэлэй шэнэ онол арганууд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ эсэстээ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, хүнүүдэй эдэбхи үүсхэлые бадаруулха, гаргаша багатайгаар ехэ продукци абаха, ажахынуудай экономико бэхижүүлхэ, өөһэдын мүнгэ зөөрөөр өөһэдыгөө хангаха замде оруулха гол зорилготой гэжэ ааб даа.

Тэдэ заатал һаа, ямар нэгэ кооперативна гурим, подряд хэрэглэхэмнай гэдэ, тэрээн тухайгаа һайса бодожо үзэнгүй, шэнжэлэнгүй нюдэ балай тиимэ юумэ эмхидхэдэг ушаршье бии болонхой. Энээндэнь һанаата болонгүй арагүй.

Нэгэ жэшээ дурдая. Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхоздо нёдондо август соо ажахын директорэй гү, али прорабайнь үүсхэлээр юм гү, юрэдөөл, барилгын худэлмэрэй хэхэ зорилготой «Кировец» гэжэ нэрэтэй кооператив бии болгогдоо бэлэй,

Кооператив тухай хуулиин ёһоор колхоздо гү, али совхоздо эмхидхэгдэнэн кооперативные ажахынгаа мэдэлдэ байгаад, өөһэдөө бэеэ даажа бухы худэлмэрэй ябуулха, хангалгын, мүнгэн сангай талаар ажахытаяа холбоотой байха гэжэ хэлэгдэнхэй ха юм даа.

Үнэндөө, «Кировец» кооператив совхоз хоёрой батальһан хэлсээн соонь тэрэ ажахы соогоо байха гэжэ хараалагдаһан аад харин документнь арадай депутадуудай Сэлэнгын райгүйсэдкомой шиидхэбэрээр бүридхэлдэ абтахадаа, тэрэнь хараада абтангүй үлэшоо.

Мүнөө болоходо кооперативые хүтэлбэрилэгшэ В. И. Асмоловский энэнние ехэл шадамараар һамбаашална. Барилгын элдэб хэрэгсэлнүүдые худалдажа абаха мүнгэнэй хэрэгтэй болоходонь, совхозой түсэблэлгэ-тоо бүридхэлгын таһагта иигэжэ хандедог: «Барилгын материалнуудые гү, али тэрэниие худалдажа абаха мүнгэ үтэр үгэгты. Бидэ танай совхозой мэдэлдэ байна ха юмбибди». Харин совхозой пилорамада тайраһан, хюрөөдэнэн барилгын модо, элдэб хэрэгсэлэй ажахын отделени, бригаданнуудта хэрэгтэй болоходонь, үнөөн прораб нухэр Асмоловский: «Бидэ кооператив гэгшэбди, хэрэгтэй юумэзэ манда мүнгэ түлөөд абагты»,— гэжэ дүтэ хүргэшэгүй болошоо.

Иигээд ерэхэдээ, кооперативынь совхозой мэдэлдэ юм гү, али совхозынь кооперативай гарта орошоо юм гү гэжэ һанахаар болоно.

Энэ юун дээрэнээ болоноб гэхэдэ, кооператив эмхидхэлгын хэлсээ баталхадаа элдэб дутагдалнууд, бодомжологдоогүй юумэнүүд гаргагдаа бшуу. Хэлсээн соонь барилгын худэлмэри ямар проект, сметээр, ямар сэнгээр хэгдэхэб, кооперативта барилгын хэрэгсэл модон, түмэр зүйлнүүд гэхэ мэтэ түсэбтэ-бүридхэлгын ямар сэнгээр худалдагдахаб гэхэ мэтэ экономическа харилсаанай гурим хараада абтаагүй байшоо. Хэлсээнэйнь актда ахамад бухгалтер, юрисконсультант гараа табижа баталаагүй. Тиимэһээ тэрэнь хуулита документ болоогүй байна бшуу.

Иимэ дутагдалтай байбашье һаань, совхоз кооператив хоёр хахад жэл соо харилсан хүдэлжэ, 80 мянган түхэриг эжал хэгдээ гэжэ тоолоно. Хараад үзэхэдэ, кооперативта худэлэгшэд совхозой ажалшадайхиһаа 2 дахин ехэ салин түлбэри ябадаг байна. Тиимэһээ ажал ябуулагшад, гэртистнууд хүгжэмшэд үсөөн бэшэ. Нютагай Советүүдһээ эхилээд, республикын Верховно Совет хүрэтэр гүрэнэй засагай бухы шатын зүргаануудта тэдэнэр һунгагданхай. Үнгэрөөшэ һунгаһан ёһоор дэлгүүрнүүдтэ эльгээгдэнэ.

Продукциин өөрынь үнэ сэн 50 процентээр доошолоо. Хэрбээ 1 центнер загаһанда 100 түхэриг 59 мүнгэнэй гаргаша хараалагдаһан һаа, ородоо 50 түхэриг 48 мүнгэ гаргашалагдаа. Бүхыдөө 253 мянган түхэригэй ашаг олзо абтаба.

А. ФАРФУТДИНОВ.
Прибайкалиин район.

ГОРЕПОРТАЖ

АРТЫН (1989 ОН) ...
ИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮ...
ТҮЛӨӨ

ЭМХИДХЭ...
ОХОГҮЙ...

ҮРЭЛ ХЭЛЭЕЭ ТҮГЭС ХҮГЖӨӨХЭ

(Агын Буряадай автономито округто болоһон багшанарай конференциһээ тэмдэглэлнүүд)

...дай автономито округой түб Ага һуринда ...оорондын харилсаануудта демократи үргэдхэлтэй хэлэ адли тэгшээр хүгжөөлгын эрхэ байдалтын арадай эрдэм һуралсалай национальна ...нуудай асуудалнууд «Һухай» научно-практическ... конференци һаяшаг боложо дүүрэбэ. Тэ... облгуйсэдкомой арадай эрдэм һуралсалай ...Штын багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын ...он Агын округуйсэдкомой арадай эрдэм һуралсалай ...ааг хамтаржа эмхидхэ. Тус конференци гүрэ... түршада үргэлжэлһэн байна.

...ХАЛГА

...районһоо бүхэ... хүн эндэ ...даа партийн ...секретарьнөр, ...ый түрүүлэг... ...шанор, Буряа... ...элэгшэд, дун... ...директорнууд, ... ба түрэлхи ...ю, һүргуулийн ...үүгэдэй эмхи ...нүүжүүлэгшэд, ...ралсалай та... ...стнууд боло... ...онирхомоор ...ридоһон бай... ...а һуриндахи ...ираар ороно... ...Байгаалийн му... ...хаа.

...ын обкомой ...таһагые даагш... ...логшо И. Н. ...ренцие нээжэ, ...бэз. Тиихэдээ ...ленинскэ на... ...кын зарим ...нуд хазаг... ...ен үндэнэ ...шонон, түрэл ...нуудта заал... ...рим тээ зүн... ...олон байгаа. ...зайаха, бии ...гуримтай болж... ...табигдаба гэ... ...ой Агын өнө... ...ерь Ц-Д. Ц. ...даа хани ха... ...округийн ...экономическа ...цлтай тобшо ...хуулба. Одоо ...гаа 60 га... ...ан ажаһуунд. ...Агын талада ...тубэд, ород ...ренги байгаа. ...ыһан хүн зо... ...нинь гэхэ гу... ...ны ели нэгэн ...дэдэг байһан ...үедэ үзэг ...нүүд хомор ...дунда һур... ...ый. Һайн хү... ...ренинскэ наци... ...етай холбоно... ...элтын тогто... ...тохеолдоогүй ...ороольай бүри ...ыда байха бэ... ...н окружкомой ...ын байна.

...нэлгын баяр ...ольнуудай гэ... ...ын болон хаа... ...ич ехэ наада ...д һургуулийн ...д, басагадһаа ...н мүн Буряад ...н боложо яба... ...н болон Агын ...нинн оркестр ...маа, Хараг... ...тадэнине гай... ...энэн юумэ... ...даа.

...Буряадай ара... ...Дондоковэгэй ...туреэбэ гэжэ ...ын дунда һур... ...Дамдин Хон... ...ираар аглажа ...Табтаванайн дун... ...Һурадаг В-эра

Афганец Нуреддин ...гуулаһые фестиваль... болоо. Хабаадагшад ...халуунаар угтан аб... ...хэлэй факультедэй ... Апрелийн революци... ...лэй ойн һайндэгтэй ...лаад, бэеэ деанхай ...турэл дайда тухай ...хэнэн дуунуудыен... ...альга ташалгаар дэ...

Фестивалийн ...грамотанууд ба гер... ...барюулагдаа.

БЕЛГОРОД. Эндэ... ...гуны гэжэ тосхондо... ...тата фильмүүдэй түб... «Стригуны — Москва»... ...гэжэ фильмын ... ...кадрнуудые буулга... Энэ тосхондо ту... ...дээрээ гараһан, ... Москвагай К. С. ...скиин ба В. И. Н... Денченкын нэрэмжэт... ...мэй академическэ те... ...шан Анатолий Л... ...геройн ажаябадалай ...хы ажал ябуулгын ...шатануудые фильмы... ...херуулна. Мэнэ һайн... ...шак Милан ошожо, ...соргскиин «Борис ... ...гэжэ оперодо — дуулг... Дуушантай хамта ... ...тээгшэд ошолсожо, ... концертнүүдые бүүл...

МОСКВА. Байгаали ...ха Бүхэроссийн булгам... совет болон байгаали... ...ха талаар РСФСР-эй ... комитет газарай хүүл... ...ые шалгаха талаар ... ...син рейд соносхонхой... ...ажахыда хэрэглэгдэдэ... ...ые хамгаалгада, ...шал- үрэтэйгөөр хэрэ... ...колхоз, совхозуудай ... ...нилэ-шэдэй болоод м... ...эдэй анхаралые хэ... ...эшэ тэрэнэй зорилго... (ТА...

...ажахын бусад һан... ...хүдэлжэ байһан хүн... ...ха, хүдөө ажахын м... ...гол хүдэлмэрэе орх... ...ратива орожо ажа... ...тай болонхой. Эдэ... ...ража байгаад, совх... ...бэрилгэ ямаршье х... ...нагүй. Иихэдээ ко... совхоздоо диилдэ... ...байна гээшэ гү гэ...

Экономическа та... ...хараража үзэхэдэ, ...эмхидхэл совхозде ... ...лэ хохидолтой байна... Дунда-Бухэндэхи ... совхоз 2,2 мянган ... амортизационно ... ...гөөр кооперативте ... ...үгөө юм. Мүн ажа... ...тэ 1500 кубометр ... Кооперативте тэрэ м... ...һоо отолжо зеегөө... ...мада хүреедэжэ, т... ...бометр бухэниинь ... ...сэнгээр 120 тухэриг... ...до худалдана. Нэг... ...модонһоо 60 процент... ...дэмэл брус гараа г... ...һаа, үнеохи 1500 ку... ...донинь 108 мянган ... ...барилгын хэрэгсэл ... ...рана. Пилорамые х... ...тулбэри, мүн моде... ...зеөһэнэй, хүреедэ... ...гаша хаяад байхада... ...тив горитой сэбэр ... Хэрбээ кооперати... ...соогоо байха гэжэ х... ...баталагдаһан һаань... ...багаханшье һаа, ашаг... ...жо үгэхэ һааб даа.

Модо зеелгэдэ тр... ...жа хэрэглэдэг тухай... ...16,9 мянган тухэри... «КАМАЗ» тухэлэй а... ...томашиные совхоз... ...окта үгэнхэй. Аяар 6 ... ...рэнине кооперати... ...түлөөһэгүйгөөр ашаг... ...на. Хэрбээ тусхай п... ...гэнэ өһоор, автомаш... ...жа байһанай час бу... Округ хэриг түлэхэ болоо... ...ператив совхоздо ... ...мянган тухэриг түл... Тэрэшэлэн ажахыда ... автомашинаар 82 кил... ...хадаа часай 40 мүн... ...гэбэл, тэрэнь хамта ... ...риг болохо юм. Онд... ...лэбэл, кооперативте ... ...гөөр автомашина ... совхоздо 20,6 мянга... ...гэй гарза хэнэн болг...

Эдэ бүгэдэнее хе... ...роөэй нэрэмжэтэ со... ...ажахынуудай үйлдэ... ...гол хүсэнүүдые ин... кооперативуудай ... ...лөөһэгүйгөөр ашаглу... ...ян болошоо гэшэ ...

Кооперацы тухай ...өһоор, колхозуудта ... ...хозуудташье хабаа... ...оруулһан ашаг олзо... ...лон нөөсэлгын фонд... болгогдохо, страхо... материальна туһала... ...машуулгын, социаль... ...далай хэрэглэмжын ... ...ри таһалагдаха зэрэ... бэшэгдэнэхэй.

Тезд тэрэ «Кировск... ратата тиимэ юумэ... ...гүй. Олоһон мүнгэ... ...тив өөһэдтее сүм аб... ...гээдшье барилгада ... ...дэлмэриинь хэмжэ... ...үзэхэдэ, кооперати... ...лайнь түлөөһэн тэрэ... ...раггүй булюу ехэ б...

Ажалай нимэ эмхи... ...нүүдые бүтэсэ ... ...һайн шанартайгаар, ...тэйгөөр худэлхыень ... ...нагүй, харин бэлэн м... ...мүнгэ олохо харгы ... ...на бэшэ гү? Тиигэ... ...һаа, колхоз, совхозуу... ...шан гээд өөһэдын м... ...рөэр өөһэдыгее хан... ...жэлтын социальна зо... ...дые шидхэхэ юм.

...ажалай ...

РЕПОРТАЖ

ҺУРАГШАДАЙ УРАН БҮТЭЭЛНҮҮД

...П. Постышевой нэрэмжэтэ хо... ...ой ордон соо үхибүүдэй урон ...ыг һаяхан нээгдэжэ, эдир... ...татаһан юм. Дүрсэгдэгша Пио... ...ой, мүн Улаан-Удын гурбан ...нүүдэй байшангуудай дэр... ...олон янзын кружогуудай гэ... ...үзэлнүүд тус выставкэдэ та...

...зургаатай үхибүүдэй туршал... ...дэрэгдэ хибэс нэхэлгын кружогые И. А. Асхаева һаяхан эмхидхэбэшье, үхибүүдэй һонирхол татажа шадаа. Тиимэһээ энэ выставкэдэ тус кружогой гэшүүдэй һонирхолтой худэлмэринүүд табигдаа. Жэшээлбэл, 3-дахи классай һурагша Юля Асалхановагай «Хани барисаанай үгалзаа», 4-дахи классай Дарима Ламажаповагай «Байгаал», 3 дахи классай Оля Букинагай «Үглөөгүүр» гэһэн багахан...

...классай һурагша Юля Асалхановагай «Хани барисаанай үгалзаа», 4-дахи классай Дарима Ламажаповагай «Байгаал», 3 дахи классай Оля Букинагай «Үглөөгүүр» гэһэн багахан...

...ааг даа. Ушар тиимэһээ Согто-Хангилда эхин классуудай багшанарай секциде хабаадалсааб.

Согто-Хангилда ерэһэн багшанар тэбан бүлэг боложо хубаараад, түрэлхи хэлэнэй хэшээлнүүдые шагнаба. 3«б» класста дүй дүршэлтэй багша Ц. Ш. Цыдыповагай хэшээлдэ оробоб, «Ленин мантаяа» гэһэн темээр үрдэхи хэшээлдэ эхилһэн хөөрэлдөөнэй үргэлжэлэл болобо. Оройдоо 45 минутын туршада һурагшадай ямар ехэ юумэ хэжэ үрдиһэниинь гайхахаар байгаа һэн. Хэшээлэй һүүлээр хараһан шагнаһанаа зүбшэн хэлсэлгэ болоо. Цыпелма Шираповна болохо элдэб арганнуудаар түгэс үрэлжэ шадаа бшуу.

ДҮЙ ДҮРШЭЛ ТУҺАТАЙ

Энэ секциин хэдэлмэридэ хабаадалсаһан багшанар үшөө теоретическэ удхатай хөөрэлдөө үнэргөө. Тиихэдээ дүй дүршэл ехэтэй багшанар өөһэд өөһэдынгөө хүдэлмэри, хэшээлдээ хэрэглэдэг өөрын онол арганууд тухай хөөрэжэ, харуулан ойлгуулламжын хэрэгсэлнүүдые сугларагшадай анхаралда дүгэдхээ. Жэшээлхэдэ, эхин классуудай һурагшадай аман үгын ба бэшэгэй хэлые хүгжөөхэ талаар Согто-Хангилай дүнда һүргуулийн багша Б. О. Дулмаева һонирхолтой элидхэл хэһэн бэйэ. Үхибүүдые үшөө хүүгэдэй саадта ябахаһаань эхилжэ, асуудалда харюу хэлүүлжэ һургаха шухала гэжэ Базар Очировна тоолонс. Тиихэдэ үхибүүд ухаагаа гүйлгэжэ, нугарохэй болохо, хэлэниинь хүгжэхэ гэжэ һанамжална. Эдэ бүгэдые адли тэгшээр ойлгуулламжын хэрэгсэлнүүд өхэ үүрэг дүүргэнэ. Һурагшадай хэлэ ба ухаан бодолые хүгжөөхэ талаао өөрынгөө, мүн бүсад багшанарай хэһэн удхатай һайн хэрэгсэлнүүдые сугларагшадта тэоэ харуулаа.

АЙЛШАДАА СЭНГҮҮЛЭГЭ

Урда жэлнүүдтэ нимэрхүү хэмжээ ябуулгын болоходо, айлшадай сүлөө сагые эмхидхэхын тула нахнима ехэ хүндэтэй, өрхи хорэотой стол бэлдэгдэдэг гээшэ һэн ааб даа. Айлшадые хүндэлхэ эдеэ хоол хэм соогоо һайн байгаа. Сэдьхэлдээ, ухаан бодолдоо «хоол» суглуулхаяа, шэнэ һонин юумэ хөрөхөө, дүй дүршэл халан абахаяа ерэһэн айлшадай сүлөө сагые согто-хангилайхид гоёор эмхидхээ. Энэ үдшэ тухай тобшо тэдыгээр хөөрэбэл нимэ байна.

Нютагай дунда һүргуулийн түрэлхи хэлэнэй ба литературын багша Д. Д. Дугарова Соелой ордонгой сценэ дээрэ табигдаһан һэвэй гэр, досоонь табигдаһан элдэб хэрэгсэлнүүд болон гурим тухайнь сугларагшадта хөөрэжэ үгэбэ. Үхэг, байлсага, шүүр, тэбшэ, тоохоон, түйсэ, үүр, табсан, гунгарбаа, ханза гэхэ мэтые харуулжа, эүйл бүхэнэйнь ямар түһатайгаар хэрэглэдэг тухай тодорхойлоо ааб даа. Тиихэдэ үндэнэн бүриад хубсаһан үргэнөөр харуулагдаа. Юрэдее, ямар тэрлигүүд, дэгэлнүүд харуулагдаагүйб дее: дулаанай, хүйтэнэй сагта үмдэдэг ажалай, заһалай хубсаһан олоиние һонирхуулаа. Басаган, һамган, эрэ хүнэй тэрлигүүд, хүгшэнэй ба һомон дэгэлнүүд...

Энэ удэшын үедэ айлшан багшанар өөһэдее өөһэдыгее сэнгүүлээ. Габьяата багшанарые еһололог болоо. Оньһон үгэдэ, таабаринда бэрхэ багшанарта «Нарин сэсэн», «Уран сэсэн» гэһэн нэрэ зэргэнүүд олгогдожо, тиигэжэ бэшэгдэнэн лентэнүүд мүр дээгүүрнь нэмэрюулэгдэнэн байха юм. Тиихэдэ шогтой зугаатай элдэб конкурснууд үнгэргэгдэжэ, эгээн эрхимдэнь «Үзэсхэлэнтэ Дегинаа» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо. Гадна нютагай уран һайханай коллективэй гэшүүд Н. Дингинорбоева, Б. Ж. Батомункуев, Б. Цыренжапова болон бусад конкурснуудай хоорондо концерт харуулһан байна.

ҮГЭ БУЛЯАЛДАЛГА

Конференциин гурбадахи өдэр Ага һуринда бүхы багшанар пленарна заседанида сугларба.

Энэ суглаанай урда болоһон багахан нэгэ ушар хэлэнгүй гарахын арганүй байна. Согто-Хангилда суглоһан багшанар автобус соогоо үсэгэлдэр болоһон үгэ буляалдалгаяа үргэлжэлүүлээ. Ушар юуб гэхэдэ, эхин классуудта һурагшадые гансал түрэл хэлэн дээрэнь һургаха гү, али ород буряад хэлэндэ адли тэгшээр һургаха гү гэһэн асуудал гараһан байгаа. Али нэгэ һанамжын түлөө дуугаа үгэлгын болоходо, тэдэнэй һанамжанууд таһаршоо һэн.

Эхин классуудта бүхы предметүүдые гансал буряад хэлэн дээрэ ябуулжа, ород хэлые юрын предмет мэтээр зааха гэжэ һанамжалагшадай хүсэл ойлгосотой. Зүгөөр хоёрдохи һанамжын түлөө дуугаа үгэгшэдэй олонхинь залуушуул бэшгаа. Хоёрдохи дурадхал юундэ дэмжэнэбта гэжэ хүршэлжэ һүүһан залуу багшанар һурахадам, тэрэ иимэ баримтануудые тоолобо:

— Эхин классуудта багшалха гээшэ өхэ хүндэ байна. Учебнигүүдые тайлбарилһан методическа пособинууд, харуулан ойлгуулламжын хэрэгсэлнүүд дуталдана. Шэнэ учебнигэй гарахада, методическа пособинь, жэшээлэ тусэблэлгэ 3—4 жэлэй үнгэрэн хойно манда ерэнэ. Хуушанай багшанарнай Улаан-Удэдэ танилнуудтай хадаа эдэ мэтэһээ хүртэлсэхэ гэжэ ороддодог. Ород хэлэнэй сасуулаябди. Ород хэлэнэй учебник, методическа пособинь яг тааранхай, жэлэй эхинһээ һүүл хүрэтэрнь бэшээтэй байдаг. Тиимэһээ буряад хэшээлдэ бэлдэхэдээ, үлүү ехэ саг гаргашалнабди. Харуулан ойлгуулламжын хэрэгсэлнүүд тухай хэлэһэнэйшье үлүү. Хэй баранииень өөһдөөл хэнэбди.

Хоёрдохёор, манай Агада, илангаяа худөөдэ сэбэр буряад нютагууд олон. Тиимэһээ үхибүүднайород хэлэ мэдэхэгүй байна. Һүргуулида үзэжэ гараад, ород хэлэндэ бэрхэ болоһоннинь тоотой. Саашдаа дээдэ һүргуулида ороо болоходоо, ород хэлэ мууса мэдэгдэһээ ядалсана, шалгалтануудаа бариже шаданагүй ха юм.

Иимэ харюу тайлбарилха хэрэгтэй ха. Учебнигүүдые, методическа пособинуудые, жэшээлэ тусэблэлгэ болон харуулан ойлгуулгын хэрэгсэлнүүдые хэм соонь хэблэжэ, буряад һургуулиннуудай багшанарые хангаха талаар республикын Арадай эрдэм һуралсалай министерство, Буряадай АССР-эй багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институт, РСФСР-эй Национальна һургуулиннуудай эрдэм шэнжэлгын институдай Буряадай филиал эохихо хэмжэснүүдые абаха үялгатай. Илангаяа залуу багшанарай элдэб хэрэгсэлнүүдээр дуталдахадаа, иимэ һанамжатай болохонь ойлгосотой ха.

ГОЛ СУГЛААН

Агын округуйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. Д. Аюров пленарна заседаниин худэлмэри нээхэдээ, тус конференциин материалнууд согсолгодожо, ном боложо гараха гэжэ мэдээсэбэ.

Удаань Шэтын облгуйсэдкомой арадай эрдэм һуралсалай управленийн начальник Г. Г. Филиппов үгэ үгтэбэ. «Нацинууд хоорондын харилсаануудта демохрати үргэдхэлгын ба хоёр хэлэ адли тэгшээр хүгжөөлгын эрхэ бүкдалда областийн арадай эрдэм һуралсалай национальна эмхи зургаануудай асуудалнууд тухай» элидхэл тэрэ хэбэ.

Нүхэр Филиппов элидхэл хэхэдээ, һүргуулиннуудта үндэһэн хэлэнүүдые заахаяа болиһон ушарай хойшолонгуудые, мүнөө һүргуулиннуудта бэелүүлэгдэжэ байгаа хубилган шэндхэлгын зарим талануудые харуулха зуураа хоёр хэлэ адли тэгшээр хүгжөөхэ тухай асуудалнуудта гол түлэб тогтоһон байна.

Жэшээлхэдэ, үхибүүдээ эрдэм гэгээрэлтэй, болбосорол ехэтэй болгохо гэжэ олонхи түрэлхид хүсэдэг байна. Мүнөөнэй үе сагта ород хэлэ мэдэн гүйгөөр тиимэ хүн болохонь хүндэ юм. Иимэ ушарые олонхи багшанар һамбаашалан, «танай үхибүүн ород хэлэ һайнаар мэдэдэг болохыень хүсэнэ гүт?» гэжэ түрэлхидһөөнь һурадаг заншалтай. Зубшөөһэн харюу абахадаа, бүхы түрэлхид тиимэ хүсэлтэй байна гэһэн тобшолол хээд, бүхы һуралсалаа ород хэлэн дээрэ ябуулжа эхилээ. Түрэл хэлэндээ, ёһо заншалнуудтаа һургэнгүйгөөр үхибүү хүмүүжүүлхэ гээшэ бүри хүндэ юм гэжэ багшанарай түрэлхидтэ ойлгуулдаггүйнь харамтай гэжэ элидхэлшэ тон зуб тэмдэглээ.

Автономито округой газар дээрэажаһуудаг бүсад үндэһэ яһатан үндэһэн арадай хэлэ мэдэхэ эзэрэтэй, тиигэжэл нютаг зоной соёл, түүхэ ба ёһо заншалнуудые мэдэдэг болохо ёһотой. Гадна автономидо ородоггүй буряад, эвенк нютагуудта үхибүүдые эхин классуудһаа түрэлхи хэлэндэнь һургаха шухала. Имагтал эхин классуудта эрдэм гэгээрэлэй эшэ үндэһэнэй табигдадаг хадань ород хэлэнтэй эзэрэ түрэл хэлэндэ һургаха эзэргтэй. Үшөө хүүгэдэй саадуудта буряад, эвенк үхибүүдые мүн лэ түрэл хэлэндэнь дадхааха, хэлэндэ оруулха шухала байна. Зүгөөр эдэ зорилгонуудые гүйсэд бэелүүлхын тула бэлэдхэл шадабаритай мэргэжэлтэд хэрэгтэй болоно. Энэ ушараар Агын педучилищиин, Шэтын багшанарай институдай үмэнэ элидхэлшэ ехэ эриитэ табяа.

Буряадай АССР-эй зохихо органуудта хабаатай мүн лэ дурадхалнуудые оруулба. Жэшээлхэдэ, учебнигүүдээр, методическа пособинуудаар болон һуралсалай, бүсад хэрэгсэлнүүдээр һургуулиннуудые хангаха талаар Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институдта, Национальна һургуулиннуудай эрдэм-шэнжэлэгын институдта мэргэжэлтэдые бэлдэхэ асуудалнуудые шидхэлгэдэ туһалхыень КПСС-эй Буряадай обкомдо, республикын Министрнүүдэй Советдэ болон Арадай эрдэм һуралсалай министерствэдэ тэрэ хандаһан байна.

Шэтын областьдо ажаһуудаг үндэһэ яһатанай түрэл хэлэнүүдые ба соёл болбосоролые сахихын, саашдань хүгжөөхын, ленинскэ национальна политикые ажабайдалда бодотоор бэелүүлхын тула тус конференци ехэ худэлмэриин эхи табиха ёһотой гэжэ Г. Г. Филиппов онсолон тэмдэглээ.

Удаань нэмэлтэ хэдэн элидхэл хэгдэһэн байна. «Мүнөө үе сагтахи буряад ород хэлэнүүдэй асуудал тухай» Буряадай Нинтын эрдэмэй институдай эрдэмтэ худэлмэрилэгшэ Д. Д. Сенжина, «Автономито округой һургуулиннуудта ба һургуулиин наһа гүйсөөгүй хүүгэдэй эмхи зургаануудта ород ба буряад хэлэнүүдые үзэлгэ тухай» округуйсэдкомой арадай эрдэм һуралсалай таһагые даагша Ц. Г. Намсараева, «Республикада барлагдадаг учебнигүүд, методическа пособинууд болон бусад хэрэгсэлнүүд тухай» Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институдай кабинедые даагша В. Ж. Хамаганов, «Хоёр хэлэ шудалалга тухай» РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша Ж. Т. Тумунов элидхэлнүүдые хэһэн байна.

ҺАНАМЖАНУУД, ДУРАДХАЛНУУД

Элидхэлнүүдые зубшэн хэлсэлгын эхиндэ КПСС-эй Агын окружкомой секретарь Ц. Д. Ц. Санданов үгэ абаба. Округой һургуулинуудта номууд, учебнигүүд үгаа ехээр дуталдана гэжэ һанаа зобонгёор мэдүүлээ. Мүнөөнэй сагта тус асуудал гол шухала хэрэгүүдэй нэгэн болоно гэжэ ойлгохоор һэн. Юуб гэхэдэ, энээн тухай бусадшье багшанар хэлэжэ байгаа бэлэй.

«Агын үнэн» газетэ оршуулагдадаг бэшэ, бэеэ даанхай газетэ болохо, Агада радиотелекомплекс баригдаха, агаарай онгосоор Улаан-Удэтэй холбоо бии болохо гэжэ тэрэ хэлэнэ. Тиихэдэ буряад арадай байгууламжа тухай теоретическэ ехэ шэнжэлэлгэ хэрэгтэй, тэрэгүйгөөр хүндүүлхэй бүхы асуудалнуудаа шидхэхэмнай хүндэ гэжэ мэдүүлээ.

Удаань конференциин үедэ худэлһэн секциинүүдые хүтэлбэрилэгшэд багшанарай оруулһан дурадхалнуудые олонда мэдээсэбэ.

Шэтын багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институдай директор В. А. Сарапуьов: библиотекэнүүдтэ буряад номуудые, һургуулиннуудта лингафонно кабинедүүдые олошоруулха, «Буряадай соёл, искусство» гэжэ факультатив 1-дэхи классһаа ябуулжа эхилхэ, бүхы нютагуудта хизаар ороноо шэнжэлгын булаһгуудые нээхэ.

Энэл институдай методист В. Н. Сухонюк: Агын педучилищитай һургуулиннуд хэлсээ баталжа, өөһэдтее хэрэгтэй кадрнуудые бэлдэхэ, Шэтын багшанарай институдта «Буряадай түүхэ» гэһэн тусхай курса уншаха, Агын 1-дэхи дунда һургуулида түрэлхи хэлээ мэдэхэгүй (мууса мэдэхэ) залуу түрэлхидтэй һуралсал үнгэргэдэг болохо, Шэтын багшанарай институдта буряад хэлэнэй отделени нээхэ.

Дурсэгдэгша институдай кабинедые даагша В. Г. Кузьмина: эхин һургуули хүүгэдэй саад хоёрой хоорондо холбоо барисае бүри дүтэ болгохо, үхибүүдэй түрэлхи хэлээ мэдэхын тула түрэлхидтэйнь хүдэлмэри ябуулха.

Урда-Агын дунда һургуулиин түүхын багша В. Б. Бальжаев: хизаар ороноо шэнжэлэгын номуудые зохёожо дэлгэрүүлхэ, буряад нютагуудта үндэһэн хүн зониие хүтэлбэрилхы тушаалнуудта дэбжүүлхэ.

Каларска райОНО-гой методист К. А. Филиппова: ортон зоной, тэдэнэй үхибүүдэй һаная зоборитой байдал тухай хөөрэбэ. Тиихэдээ Шэтын областьдо һүудаг ортон зон түрэл хэлэнэйнгээ талаар буряадуудһаа муу байдалда оронхой. Үхибүүдыемнай түрэл хэлэндэнь һургаха, интернат һургуули нэгэгыт гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Агын педучилищиин ахалагша багша Д.-Н. Д. Доржиев: автономито округой ба областийн национальна һургуулиннуудай эхин классуудта түрэл хэлэн дээрэчь хэшээлнүүдые ябуулха, үндэһэн зоной үсөөнөөр ажаһуудаг нютагуудта бэлэдхэлэй бүлэгүүдые бии болгохо, хүүгэдэй саадуудта түрэлхи хэлэн дээрэнь хэшээлнүүдые ябуулха хэрэгтэй.

«Буряад үнэн» газетын редакторай орлогшо Ц. Б. ЦыренДоржиев, дээрэ дурдагдаһан дурадхалнуудые дэмжэхэ зуураа, нэн түрүүн түрэлхи хэлэндээ, мүн бүсад арадуудай хэлэндэ ба соелдо хүндэтэйгөөр хандадагаар хүмүүжүүлхэ, түрэлхи хэлээ мэдэхэгүй залуу түрэлхидтэй худэлмэри шангадхаха тухай дурадхаба. Гадна Агын ба Усть-Ордын округуудта газетын корреспондентнүүдтэй болохо тухай асуудалай шидхэгдэжэ байһан тухай мэдээсэбэ. Түрэл хэлээ хүгжөөхэ талаар газетынгээ ябуулжа байһан худэлмэри тухай хөөрэнэн байна.

Мүн лэ **Агын педучилищиин директор Ц. Н. Номогонов, уран зохёолшо А. Жамбалон** үгэ хэлээ.

ШЭНЭ ЗОРИЛГОНУУД

Конференци зубшэн хэлсэгдэһэн асуудалдараа багшанарай бодото худэлмэридөө бэелүүлхэ зорилгонуудые тодорхойлһон, зуршалгануудые баталһан байна. Долоон хубиһаа бүридэнэн зуршалганууудта олон хүн зоной һанамжа, дурадхалнууд оруулгдаа. Тэрэниинь тон һайшаалтай байна:

— Үндэһэ яһатанай ажаһуудаг һуурин тосхонуудтахи һургуулиннуудта, үүгэдэй саадуудта, ПТУ-нуудта ба педучилищиннуудта буряад, ород хэлэнүүдые адли тэгшээр заалгын бүхы эрхэ байдал 1990-95 онуудай туршада бии болгохо

— Агын Буряадай автономито округой национальна һургуулиннуудта 1-дэхиһээ 4 дэхи класс болотор бүхы предметүүдые түрэл хэлэн дээрэнь зааха.

— «Буряадай литература ба искусство» гэжэ факультативна курса, буряад хэлэнэй ба литературын курса дээдэ һургуулиннуудта эмхидхэхэ;

— Буряад ба ород хэлээр һургуулиин, һургуулиннууд хоорондын, районой ба округой олимпиаданнуудые, үдэрнүүдые, долоон хоногуудые үнгэргэдэг болохо;

— һургуулиннуудта, һургуулиһаа гадуур эмхи зургаануудта буряад хэлэнэй, искусствын, соёлой ба литературын кружогуудые олоор нээхэ;

— Эдэ бүхы талаар түрүү дүй дүршэл жэл бүри соголжо дэлгэрүүлхэ.

Тус конференциин зуршалганууд соо урдань хэлэгдэдэг олон һанамжанууд дахин дабтагдаа ааб даа. Манай һанахада, шэнэ дурадхалнууд ба һанамжанууд энэ тоосоон соо оруулагдаа. Тобшолоходо, конференци эмхидхэлэй талаар дээдын хэмжээндэ үнгэргэгдее. Илангаяа секциинүүдэй хүдэлмэри онсо тэмдэглэмээр. Пленарна заседани юрэхы удхатайшаг болохоёо һанаа. Буряадай республикаһаа ошоһон харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд,эрдэмтэд эндээ хэлэдэг үгэнүүдээ тэндэ дабтаа. Тиихэдээ өөһэдынгее тала бариһан шэнгээр үзэгдее һэн.

һургуулиннуудта ганса ород хэлэ бэшэ, буряад ород хэлэнүүдые адли эрхэтэйгээр, адли тэгшээр хүгжөөхэ талаар тус конференци эхин алхам хэбэ. Энэ конференци заншалта боложо, гурбан жэлдэ нэгэ удаа үнгэргэгдэдэг болохо юм.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ,
мянай корр.

Улаан-Удэ — Ага.

ЭМИГРАНТНУУД ФРГ-дэ

Гэр бүлэдэнь ори ганса таһалга саг зуура хэрэглэхээр үгэхэ гэжэ Зүүн Европын ороннуудһаа, СССР-һээ ФРГ ерэһэн немец уг гарбалай эмигрантнууд бодоогүй байгаа ёһотой. Гэбэшье ороной засагаархид тэдэнэртэ мүнөө дээрээ һайн байра дурадхаха аргагүй гэжэ Рейтер агентство мэдээсэнэ.

«Советскэ Союзда амярае томо гэртэ ажаһуудаг һэмди — гэжэ Ураалһаа эндэ ерэһэн наһажаал эхэнэр ФРГ-дэ Рейтерэй корреспондентэд хэлээ һэн, — Харин эндэ толгойгоо хаяха байратай болоһондоо баярланабди. Бидэ 8 һарын туршада 4-6 метрэй хэмжээтэй таһалгада ажаһуунабди. Гэр бүлэдее 8 хүмүдэ, хэмнайшье ажал олоогүй зандаа».

Ороной хүсэндее байгаа хуулиин ёһоор, немец уг гарбалай байһанаа батадхаһан ямаршье хүн ФРГ-гэй эрхэтэн боложо шадаха гэжэ мэдээжэ. Нёдондо жэлдэ энэ орон 202.637 иимэ эмигрантнуудые хүлеэн абаа. Гол түлэб ГДР-һээ. СССР-һээ ба Польшоое ерэһэн байгаа. 1987 ондо эчэ тоо 97.508, харин 1986 ондо оройдоол 42.788 байһан.

ФРГ-гэй олохон ууган хүн зон иимэ хүнүүдэй олоороо ерэхэдэ дурагүй байдаг, юуб гэбэл, хүдэлмэри ба гэр байра абахадань һаад болоно ха юм.

Энэ асуудалые шидхэхын тула немец уг гарбалай хүнүүдэй оронһоо гаража ошолгые хизаарлахыень Зүүн Европын ороннуудай правительствануудые үгэдее оруулха гэжэ ФРГ-гэй правительство оролдодог юм гээд Рейтер тэмдэглэнэ. «Немецүүдэй ажабайдалай хэмжээе һайжаруулхыень найдажа, СССР-тэй ба Польшотой хөөрэлдөөнүүдые хэнэбди,— гэжэ ФРГ-гэй дотоодын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Хорст Вафферншмидт мэдээсээ гэхэ.

Жэшээнь, 24 мянган эмигрантнуудай ажаһуудаг Эспелькамай хотодо нёдондо жэлдэ немец уг гарбалай үшөө 1571 эмигрант ерэһэн байна.

Ерэһэн бүхы хүнүүдые гэр байраар хангахын, мүн нютагай хэлэндэ ба ямар нэгэн мэргэжэлдэ һургахын, социальна эндоо туһаламжа үзүүлхын тула ойрын гурбан жэлдэ орон 13 миллиард шахуу марка түлэхэ болохо гэжэ экономистнууд тооложо гаргенхай. Энэнь 7,26 миллиард доллар болоно.

Гэр байрын асуудал эгээл шангаар табигдадаг. Эспелькамай городой засагаархидай түлөөлэгшэ Хорст Эллер иигэжэ хөөрэнэ: «Үрдань һургуулиин байһан байшанда хүнүүдые түбхинүүлнэбди. Бүдөөр таһалгадаһан коридорнууд соо тэдэнэр бүхэли гэр бүлөөрөө ажаһууна. Нэгэ таһалга соо 10—15 хүн байрладаг». Харин квартира абаһан эмигрантнууд түрэл ба дүтынгөө хүнүүдые оруулжа түбхинүүлдэг.

Эндэ мэргэжэлэй талаар бэлдэхэлые ондоо хэмжээгээр сэгнэдэг байһанинь ажалда ороходонь һаад болоно гэжэ олон хүнүүд мэдэрнэ. Эспелькамай электронно болон мебельнэ промышленностийн предприятинуудта ажалда ороохо арга боломжонууд ехэ юм. Бэшэ ушернуудта дахин һураха, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Тэрээнһээ гадна олохон хүнүүд хэлэнэй талаар бэлэдхэлгүй байна. Тиимэһээ тусхай курсануудта һуража, хэлэ шудалха бологдоно.

«Тад ондоо ажабайдалтай болохоб гэжэ найдаа һэм»,— гээд Казахстанһаа ерэһэн залуу хүн Рейтерэй корреспондентэд сэхыень хэлэһэн байна.

(АПН).

Музейнүүдэй уласхоорондын үдэр

ТРОИЦКОСАВСКДАХИ ШУҺАТА ҮЙЛЭ ХЭРЭГҮҮД

БУРЯАД ороной-майн урда зүүгэ. Монголой хилын эгээл хажуудаха-на, багахан ~~~дын оройдо сагаан шулуун хүшөө бии. Хажуугаарнь хамтын хүүрнүүд... Энэ хүшөө хадаа 1919—1920 онуудта сагаантанда саазалагдаһан Ураалай ба Сибириин 1600 политическэ тэмсэлшэдэй мүнхэ дурасхаалда бодхоогдоһон юм. Хяагта хотоһоо зайтайшагшье һаань, эндэ элдэб наһанай хүнүүдые харахаар, һургуулиин шабинар, студентнэр, худэлмэришэд ба худөө ажахынхид, дайнай ветерануд хүшөөгэй дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табихаяа, манай жаргалта байдалай түлөө тэмсэжэ, зоболонто үхэлөөр унаһан баатарнуудай мүнхэ дурасхаал ёһолхоёо, шаналхаяа нишэ ерэдэг.

...1919 оной намар «үхэлэй эшелонууд» гэжэ нэрлэгдэһэн поезднууд Сибириин түмэр замаар түүрэлдэн, Омск, Томск, Уфимск, Пермь, Тобольск, Златоустовск хотонуудай түрмэнүүдэнэ Троицкосавск хото руу Барыаанда байһан хүн зонние абаашажа байгаа. Эдэ хадаа колчаковецуудта баригдаһан партийна ба совет худэлмэрилэгшэд, Улаан Армиин командирнууд ба сэрэгшэд, Совет засагта туһа хүргэһэн хүнүүд бэлэй. Эдэнэр (дүн хамтадаа 1113 хүн, тэдээн сооһоо 26-ниинь — эхэнэрнүүд) Троицкосавск хотын улаан хирписээр баригдаһан казарануудай подвал руу багтахаяа болитороо шэгэгдээ һэн. Революциин тэмсэл бүри үргэдэжэ, Улаан Армида, партизануудта булигдаха болохоодоо, Шэтын сэрэгэй округой штабай начальник семеновтой сэрэгэй полковник Зубковский Троицкосавскын түрмэдэ байгшадые усадхаха тухай захиралта үгэжэ, Троицкосавскын гарнизоной начальник Сысоев, атаман Семеновой контр-тагнуулай түлөөлэгшэ Соломаха, сагаантанай офицер Никитин энээнниень дүүргэгэ һэн юм.

Партизан Е. Л. Петров энэ зэрлиг хюдалга тухай иигэжэ дурсана: **«Алуулһан хүнүүдэй бөенүүд ой соо жалгаар дүүрэн хэбтээ юм. Үбэлэй хүйтэндэ хүрэшэһэн тэдэнэй нюурнууд дээрэ зоболонгой тэмдэг эли тодоор харагдажа байгаа һэн. Саһан дээгүүр шуһан мүрнүүд. Һэлмээр сабшуулһан хүнүүд алууршадһаа хорохо газар бэдэржэ, улаан мүр үлеөн. саһан дээгүүр мүлхижэ, ямар нэгэ нарһан доро, янгинама хүйтэндэ ами наһантаяа хахасадаг байгаа бшуу. Тэдэнэй хайра гамгүйгөөр сабшуулагдаһан гарнууд алууршадта эсэргүүсэхэ, ами наһаяа аршалха гэһэн һэдэлгэнүүдые гэршэлһэн байгаа...»**

Офицер Никитин хаалтада байгшадые газаашань гаргаад, нэгэ жагсаалда жэрылгээд, захиралта үгэдэг һэн: «Нэгэдэхи взвод, һэлмэхээ эдэнэрэй тархииень сабшагты, жадаараа гэдэһэ руунь хадхагты!»

Партизан А. Т. Назимовай хөөрөөн мүн лэ һүрөөтэй: **«Сагаантачай һамна сохигдожо Троицкосавск хотоһоо гаража ошоһон хойнонь алуулһан хүн зоной бэе суглуулжа, худөөлүүлжэ эхилээбди. Сэбдэг мүльһэн байрын үүдэ эбдэжэ ороходомнай, хоёр зуугаад хүнүүдэй хүрэшэһэн бөенүүд харагдаба. Барыаанда байгшадые үбэлэй янгинама хүйтэндэ нюсэгэлүүлжэ, нишэнь оруулжа, хүлдэхөөжэ аладаг байгаа бшуу».**

Сагаантанда зоболгожо, юртэмсэдэ байгаа бүхы үйлэ шор үзэжэ, ами наһантаяа хахасаһан эдэ олон хүнүүдэй зариманайнь лэ нэрэнүүд түүхын баримтануудсоо мүнхэлэгдэнхэй: Улаан Армиин командир Семен Алексеевич Мальнев, Андрей Иванович Вахнин, Ида Охмянская ба үшөө нэгэ хэды хүнүүдэй нэрэнүүд. Хяагтын В. А. Обручевай музейн худэлмэрилэгшэд энэ түүхын «сагаан толбые» элирүүлхэ зорилготойгоор бэдэрэлгын ажал ябуулна. КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай республикын Гүрэнэй архивуудай, ондоо область, хизаарнуудай архив, музейнүүдэй дансануудые ираажа, эдэнэр Хяагтын хажууда ахаг-дүүнэрэй хүүрнүүдтэ худөөлүүлэгдэнэн, Совет засагай түлөө эрэлхэгээр тэмсэнэн олон хүнүүдэй нэрэ, обогуудые элирүүлнэн байна.

1919 ондо Троицкосавскда алуулһан Федор Петрович Доронин тухай Тюменскэ областьһоо түрэлхидынь, танилнуудынь эдээндэ бэшээ. Эмшэн мэргэжэлтэй энэ хүн худөө нютагуудаар, һүүлдэнь сэрэгшэдэй дунда марксизмын үзэл сурталай ойлгуулламжын худэлмэри ябуулдаг, империалис дайе граждан дайн болгохын тула бүхы хүсэ шадалаа зорюулдаг байгаа. 1918 оной августын 28-да Доронин колчаковецуудта туршаагдажа, түрмэ шорон руу хаюулаа һэн. «Федор Доронин — большевик, совет засаг байгуулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг байгаа гэжэ элирэ. Тиимэнээ тэрэ-ниие тушааха»,— гэжэ сагаантанай мүрдэлгын комиссиин заседаниин протокол соо бэшэгдэдэг.

Федор Иванович Сурков мүн лэ сагаантанда саазалуулаа. Тэрэ Златоуст хотодо тэдхэмжэ үгэдэг эмхи зуургаанда худэлмэрилжэ байтараа, сагаантанай түрэл хотодонь добтолходонь, арадай дружинын бүридэлдэ орожо, сагаантанда эсэргүүсэнэн дайнда хабаадаба. Удаань тэрэ дайсадай һабарта орожо, «үхэлэй эшелоноор» Троицкосавск руу эльгээгдэжэ, тэндээ хосороо һэн.

Кемеровэ хотын эдэр аяншалагшадай станциин худэлмэрилэгшэ Ю. С. Головин ехэ һонирхолтой бэшэг музейн худэлмэрилэгшэдтэ эльгээгээ. «Кузнецкэ районой Ильинскын дунда һургуулиин эдир аяншалагшадай бэлдэһэн планшедүүдые хаража байтараа, нэгэ фото-зураг ба нимэ тэмдэглэл олооб: «1919 оной һүүл багаар Кузнецк руу 312-дохи гвардейскэ полк ерэбэ. Колчаковецуд манай һуурин-һаа тэрьедэхэдээ, Совет засагай түлөө эгээл эдэбхитэйгээр тэмсэһэн хүнүүдые туужа абаашаһан юм. Тэдэнэй дунда РКП(б)-гэй гэшүүн, Ильинскын волостиин секретарь С. С. Коврыгин байгаа. Тэрэ Троицкосавскын түрмэ руу эльгээгдэжэ, бэшэгүүдые ямаршьеб аргаар гэр бүлэдөө дамжуулдаг һэн». Нэгэ бэшэг соогоо тэрэ иигэжэ бэшэзэ:—«Хайрата иног нүхэрни Надя, Ниночка ба Володя! Таанадта зоболон хүргэһэн хүн шэнгеэр намайе бү һанагты. Хара муухай буржуазил бидэндэ һоад хэнэ бшуу. Үнэн зүб байдалай түлөө тэмсэһэн бидэниие эдэнэр түрмэ соо зобооно. Мүнөө дээрээ хара этэгээдүүд засагай дэргэдэ байна, тээд, этигэгты, эдэнэрэй һүүлшын минутануудынь үнгэржэ байна. Манай хүндэтэ сүлөөлэгшэд — улаан гвардеецүүд удахагүй ерэжэ, эрьехэ нараи, ээлжэтэ түрэ бидэндэншье байхал». Тээд Степан Степанович нарата саг хүрэтэр амиды ябаагүй. Түрмэдэ хамта байһан нүхэрынь Роман Никитович Хомутников гэр бүлэдэнь бэшэг дамжуулхадаа, иигэжэ бэшэзэ:—«Танай хайрата иног нүхэр ба миниии хүндэтэ нүхэр Степанай алуулһан тухай гүнзэгы шаналалаа мэдүүлизэб. Кузнецкын үшөө зарим нүхэдүүдтэй хамта тэрэ 1919 оной гарахын хоёр үдэр урда семеновтондо зобоолтожо, наһа бераа».

Политическэ үзэлэйнгее түлөө хаалгагшадай тоодо Буряад ороной түлөөлэгшэд олоор оролсожо, мүн лэ зоболонто үхэлөөр унаа. Тэдэнэй нэгэн Федор Яковлевич Корытов худэлмэришэдэй ба сэрэгшэдэй депутадуудай Троицкосавскын нэгэдэхи Советэй худэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаг байгаа. Сагаантанай ерэнэнэй һүүлээр подпольно худэлмэри ябуулдаг болобо. Тэрэ гэр бүлөөрөө Хяагтын-Адаг гэжэ нютагта ажаһуудаг бэлэй. 1919 оной октябрь һарада тэрэнэй гэртээ дүтэлжэ ябатарнь, сагаантан баржа, түрмын бусад үзэн зонтой хамта алаа һэн. Федор Яковлевичай һамган Елизавета Захаровна иигэжэ бэшэнэ:—«Алуулһан хүнүүдэй дундуур бэдэржэ, үбгэсэ олоо һэм. Толгойнь айдаһа хүргэхөөр ехэзр сабшууланхай, бэе дээрэнь жадаар хадхаһан гушаад шарха байгаа». Тэрэнэй хөөрөөи музей соо хадагалагдадаг.

Троицкосавскын улаан казарануд соо алуулһан хүн зон тухай материал суглуулхада, ехэ хүндэ. Юундэб гэхэдэ, нютагай архивууд соо энэ үйлэ хэрэг тухай беримтануд оройдоо үгы. Газетын үшагшад мэдэхэ һаа, энээн тухай музей руу бэшэжэ, сэгнэгдэшэгүй туһа хүргэхэ гээд найдагдана. Ураалай ба Сибириин эрэлхэг хүнүүдэй алдар солын дүлэн хэзээдэшье үнтарха ёһогүй.

И. ТУМУРОВА,
манай корр.

НҮХЭДЭЙНГӨӨ ДУНДА ХҮНДЭТЭЙ

Үзэсхэлэн һайхан байгаалитай Дээдэ-Онгостойн нэгэ буланда Байгал шадарай арадуудай этнографическе музей оршоно. Улаан-Удэ хотынхид, бууһан айлшад эндэ ерэжэ, Байгал далай тойрожо һууһан арадуудай урданай байра байдалтай танилсаха, энэл дайдын ан амитадые хараха, амаралтынгаа үдэрнүүдые һонирхолтойгоор үнгэргэхэ арга-тай.

Тус музейн Байгалай баруун бэеын буряадуудай байдалые харуулһан комплексдо А. А. Амагзаева, А. П. Назарова гэгшэд сахин хараг-шадаар худэлдэг. Найман ханатай зунай гэрэй дэргэдэ Анна Алсаевнатай уулзажа хөөрэлдэбэбди:

— Эндэ 13 жэл худэлжэ байнаб. Хүн зон яала олоороо ябажа, урданай байдал харуулһан экспонадуудые һонирхон харадаг. Илангаяа залуу зоной ерэжэ хараха баясагшаб. Иимэ гэр соо би өөрөө үхибүүн наһандаа байһан хүм, — гэжэ хөөрөө бэлэй.

А. А. Амагзаева, А. П. Назарова хоёр үндэр наһатай болобошье, даалгагдаһан худэлмэридее ханамжатай һайнаар хандажа, суг худэлдэг нүхэдэйнгее дунда хүндэтэй болонхой.

Энэл музейн ортонуудай байра байдал харуулһан комплексдо С. П. Афанасьева 3 жэл худэлжэ байна. Гэбэшье энэ богонихон хугасаа соо оролдосотой бэрхэ худэлмэришэн байһанаа харуулаа. Софья Павловна үнгэрэгшэ жэлэй дунгөөр илагшадай тоодо орожо, Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын зүгһөө мүнгэн шангаар урмашуулагдаһан байна. С. П. Афанасьева өөрөө ортон яһанай хүн һэн тула энэ комплексдо табигдаһан экспонадуудые һайн мэдэдэг юм. Тиимэнээ тэдээн тухай хараг-шадта һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэдэг байна.

Г. ДАГБАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. П. Афанасьева.
Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

ШЭНЭ ШАН БИИ БОЛГОГДОБО

Хүшэр хүндэ үбшэнд» нэрбэгдэжэ гү, али гэмэлтэһэн аад, хатуу зоригтой байһанайнгаа ашаар эдэбхитэй ажабайдалда бусаһан олон хүнүүд бии гээш. Тэдээндэ зорюулжа, Энэрхы сэдьхэлэй ба эльүүр энхын совет жаса болон «Медицинскэ газетын» редколлегии «Хатуу зориг гаргагшад» гэһэн шан бии болгоо. ВФМЗгэй президиумэй болон «Медицинскэ газетын» редколлегиин шиидхэбэрнин ёһоор, «Медицинскэ газетын» түрүүшын номерой гараһан январиин 15-да ба Энэрхы сэдьхэлэй ба эльүүр энхын совет жасын байгуулгадаһан сентябриин 16-да энэ шан дурасхаалай медальтай хамта жэлдээ хоёр дахин олгогдохо юм.

Ульгэр домогто орохон Н. Островскийн, А. Маресьевэй нэрэнүүдые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуулхэ дайнай олон мянган инвалидуудые, мүн «афганецуудэ» гээд юрэ нэрлэдэг совет хүбүүдые һанаандаа оруулаад үзэеи. Мүнөө орон доторнай хэдэн арбаад мянган инвалидууд тоологдоно. Дэлхэй дээрэ хэдэн миллион болохо.

Иимэ олон хүнүүд бүхы хүсэ шадалаа зангидажа, нигтын ажабайдалда, энэрхы сэдьхэлэй хүдэлеендэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, өөһэдтэнь адли хүнүүдтэ туһалдаг гээш.

Хүшэр хүндэ хүби заяагаа диилэжэ шадаһан, наяхан СССР-эй арадай депутадуудаар һунгагдаһан Валентин Дикуль, Илья Заславский гэгшэд туһай дурдая. Бүхы наһаараа инвалид болоһон аад, ямаршье найдалгүй инвалидуудые мүнөө хүл дээрэгэ гаргажа байдаг циркын артистын юрэ бусын хүби заяан туһай олон статьянууд, номуд бэшэгдээ. Захиргаанай албан хойрог ноёдой ушаруулдаг бүхы һүйд түбэг зайсуулжа, нюргаайнгаа һугэрһа гэмтэнэч үбшэитэдые болоод саа үбшөөр үбдэһэн үхибүүдые аргалха бүхэсоюзна туб байгуулаад, хүтэлбэрилэгшөөрнь худэлдэг юм.

Түрэнэн удэрнее хойшо Илья Заславский хүшэр хүндэ үбшэндэ дайрагдаһан байна. Тэрэ нилэзэн зобожо, гэртээ һураад, дунда һургуули дүүргэһэн, Москвагай бүд нэхэлгын институтые улаан дипломтойгоор дүүргэһэн, кандидадай диссертаци хамгаалһан, нюм бэшэһэн байна. Ажабайдалыень дүрбэн тэгшэ болгохо арга олгоһон арга замуд дээрэ худэлижэ байнхай. Мүнөө үедэ И. Заславский Инвалидуудай бүхэроссийн булгэмэй Октябрьска районо эмхимин түүрүүлэгшын орлогшоор эдэбхитэйгээр ажаллана. Тэрэ һамгатай, басагатай.

Бултанда мэдээжэ Юрий Власов, Валерий Брумель гэгшэдшье жэшээ болоно бэшэ аал!

Тээд хүшэр хүндэ хүби заяагаа диилэжэ шадаһан, бултта хүнүүд тухай мэдэнэ гүбди! Иимэ хүнүүдтэ һайхашаалгын ба дэмжэлгын үгэнүүдые хэлээ гүбди! Имагтал энэ хэрэгтэ шэнэ Шан туһалха зэргэтэй.

Иимэ шанда хүртэмөөр хүнүүдые «Медицинскэ газетын» үнэшагшад нэрлэхэ болоно. Медигүүд лэ нимэ хүнүүдтэй ходо үүлзажа, тэдэнэртэ түрүүшын туһаламжа үзүүлдэг ха юм.

Конверт дээрэ «Хатуу зориг гаргагшад» гэжэ бэшээтэй бэшэгүүдые «Медицинскэ газетын» редакцида ба Энэрхы сэдьхэлэй болон эльүүр энхын совет жасада нимэ адресаар хүлеэнэ: 113054, Москва, Бахрушина, 28.

Москва. ТАСС-ай корр.

Спорт

Барилдаан

НАЙДАЛТАЙ БУСАБА

Социалис ороныуудай «Динамо» бүлгэмэй команданудэй дунда дүрэ бүляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын мурысөөн һаяхан Монголой Арадай Республикын нинслэл — Улаан-Баатар хотодо болобо. Манай республикын «Динамо» бүлгэмэй түлөөлэгшэд уласхоорондын нааданда түрүүшынхээ хабаадаа.

Манай спортын мастер Доржо Хөлтанов монгол атлет Батбаярай 48 килограммай шэгнүүртэ барилдаба. Монголой чемпион урда тээхи уулзалгануудаа яаха аргагүй бүлюугаар шүүгээ һэн. Барилдаашад тон анхаралтай байба. Манай спортсмен һэримжэтэй хёрхоор барилдабашье, 3:4 тоотойгоор шүүгдэжэ, хоёрдохи нуури эзэлээ. Нютагаймнай хүбүүн Андрей Матюнов эндэ бронзо медальяар шагнагдаһан байгса.

Спортын мастер Игорь Тютрин Монголой бүхэ Очирбадтай тулалдаба. Тиихэдээ энэ уулзалгада илалта түйлажа, хоёрдохи шанда хүртэнэн байха юм. Бусад шэгнүүртэ Владимир Актинов, Андрей Захряпин гэгшэд амжалта түйлаба.

Караганда хотын Серик Алшинбаевта шүүгдэжэ, Владимир бүлэгтөө хоёрдохи шанда хүртэнэн байгаа.

Шэхэ хатуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион Андрей Захряпин гадаадын оронуудта ошожо, түрүүшынхээ монгол барилдаашадтай уулзаба.

Серик Алшинбаевта шүүгдэхэдээ тэрэ мүнгэн медальда гараха болоһон байгаа. Тиигэжэ Андрей уласхоорондын эн' ехэ мурысөөндэ мүнгэн медальяар шагнагдажа, ехэ ерэдүйтэй барилдаашан боложо ябаһанаа харуулаа.

Спортын мастернууд Гомбо Шагдуржапов, Владимир Шестаков гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүртэ табадахи, харин Вадим Шаракшинов зургаадахи һуури эзэлбэ.

Менай республикын «Динамын» барилдаашад саашадаа уласхоорондын энэ мааданда ходо ходо хабаадажа, заншалта мурысөөнэй дүй дуршэлтэй болохо аабза гэһэн этигэн найдалтайгаар бусабабди.

В. СЫДЕЕВ.

Хүнгэн атлетикэ

ШЭЛЭН АБАЛГЫН ШЭНЖЭТЭЙ

Хүнгэн атлетикээр эдиршүүлэй дунда республикын түрүү нуури эзэлхын түлөө мурысөөн Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ болобо.

Улаан-Удын, Кабанскын, Турунтаевын, Северобайкальскын, Нижнеангарскын 200 гаран эдир хүнгэн атледүүд Олимпиин халаанай хүүгэдэй спортын 1-дэхи һургуулиин түрүү нуури эзэлхын түлөө нэзмэл мурысөөндэ хабаадаа. Һурагшадай бүхэроссийн мурысөөнэй урда тээ үнгэргэгдэһэн дээрэһээ тэрэ шэлэн абалгын шэнжэтэй байгаа.

Программын зарим зүйлнүүдээр эдир хүнгэн атледүүд яала һайн үрэ дүнгүүдые харуулба. Жэшээнь, Улаан-Удын 14-дэхи һургуулиин һурагша Лена Свириденко 400 болон 800 метрэй зайнуудта үрилдахадаа, тус тустань 57,4 секунда, 2 минута 13,6 секунда саг харуулжа, илалта түйлаа.

6-дахи интернат һургуулиин һурагша Ира Перунина хөөр дахин хүндэлэлэй табсангай дээдэ шатада гараба. 1500 метрэ 4 минута 48,4 секундта, 3000 метрэ 10 минута 32 секунда саг харуулжа, түрүү нуури эзэлээ.

Кабанскһаа Игорь Метленко 1500 метрые 4 минута 03 секунда соо, харин 49-дэхи һургуулиин һурагша Вячеслав Иванов 800 метрэ 1 минута 59,6 секунда соо гаталжа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнэн байха юм.

Б. МИРОМАНОВ.

СПОРТЛОТО

«45-һаа 6-ень тааха» ба «36-һаа 5-ень тааха» «Спортлотонуудай» 1989 оной майн 14-дэ үнгэргэгдэнэн 20-дохи тираж.

«45-һаа 6-ень тааха»: 8—16, Френч Канкан — в 12, 14, 18, 20, 21-50.

«ПРОГРЕСС»

Красный зал — Одиночка — в 9-30, 11-30, 15-30, 17-30, 21-30, киноклуб «Фокус», Квартальный отчет — в 19-30, Зеленый зал — Маленькая Вера (2 серии) — в 10-30, 13-20, 16, 18-40, 21-20.

«ЭРДЭМ»

Новые похождения кота в сапогах — в 9-40, 11-10, 12-40, 14-20, Офицер с розой — в 16, 18-20, 21-50.

«ОКТЯБРЬ»

Отряд Трубачёва сражается — в 9-40, 14-40, Кондор — в 11-10, 13, 16-10, 18, 20, 21-40.

«АРШАН»

Сказка про влюбленного ляра — в 15, Сме... в 19, 21.

«ВОСТОК»

Тимур и его команда — 30, Воры в законе — 19, 21.

«БАЙКАЛ»

Мультфильмы — в 9-30, надцатый Апостол — 20-30.

ВИДЕОЗАЛ «ПРОГРЕСС»

Господин Никто против — копьеносец — 20.

ВИДЕОЗАЛ «ПРОГРЕСС»

Бомж — в 10, Сверстница Джекила и Хайда — в 11-40, 30, Париж, Техас — в 15-10.

КОНЦЕРТ, СЭСЭГҮҮД, ГАРАЙ БЭЛЭГҮҮД...

Улаан-Удын П. И. Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин һурагшадай, багшанарай тоосоото концерт Буряадай гүрэнэй оперо, баледэй академическэ театрай ордон соо һаяхан харуулагдаба.

Концертын эхиндэ тус училищиин һурагшад дайнай ба ажалай ветерануудые Илалтын һайндэрөөр халуунаар амаршалаад, сэсэгүүдые, гарай бэлэгүүдые барюулжа, тус концертээ энэ һайндэртэ зорюулба. Удаань «Энхэ-Булад баатар» гэһэн М. Фроловой операһоо «Баатарнуудай марш» училищиин һурагшадай, багшанарай хоор ба Буряад арадай инструментнүүдэй оркестр гүйсэдхэжэ, энэ концертые нээбэ. С. Манжигеевэй «Байгалай сэсэг» гэһэн хүгжэмые дүрбэдэхи курсын һурагша Т. Тумурова чанза дээрэ гүйсэдхөө (багшань Буряадай АССР-эй габьяата артистка Л. Г. Дадуева, концертмейстерынь Н. Д. Мушанова). «Сибириин залуу дуушад» гэһэн зональна конкурсын лауреат Дамдин Санжижапов А. Андреевэй «Эжым түрэһэн нютагта», ород арадай «Ах, ты душечка» гэһэн дуунуудые гүйсэдхэжэ, харагшадта һайшаагдаа. Тус училищи дүүргэһэн А. Праведников өөрынгөө зохёоһон «Фортепианна сюитын» «Фреска» гэһэн хоёрдохи хубиие гүйсэдхэжэ, харагшадай альга ташалгада хүртэнэ. СССР-эй арадай артист Л. Линховоиной нэрэмжэтэ дуушадай конкурсын лауреат Н. Сибиряков бас бүдүүн хоолойгоор В. Пантаевай «Хуһахан», ород арадай «Нуурнууд» гэһэн дуунуудые гүйсэдхэхэдэнь, харагшад удаан альга ташаба. Харин И. Ягдуева Т. Дамдинжапова хоёр А. Андреевэй «Хани нухэд» гэжэ дууе ород арадай инструментнүүдэй оркестрэй хамта гүйсэдхэжэ, нэрьемэ альга ташалгада хүртэнэ. Концертын түгэсхэлдэ П. И. Чайковскийн «Москва» гэжэ кантата оперо, баледэй театрай симфоническа оркестр, хүгжэмэй училищиин хоор, Буряадай АССР-эй арадай артистка, М. Глинкын нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна конкурсын лауреат, П. Чайковскийн нэрэмжэтэ уласхоорондын конкурсын дипломант О. Аюрова, Хальмагай АССР-эй габьяата артистка Н. Бажаева, оперэйн дуушан В. Гоголь гэгшэд гүйсэдхөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дүрбэдэхи курсын һурагша Т. Тумурова нючин дээрэ наадана.

Г. ГОМБОЕВ.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. С. Горбачевой Хитадай Арадай Республикын хүтэлбэрилэгшэдтэй үгэрэ ойлголсолгын ошомдо хөөрэлдэһэн тухай ТАСС-ай мэдээсэлнүүд «Совет-хитад харилсаа хүгжөөлгын шэнэ шатада» гэһэн нитэ гаршаг доро газетын номерой нэгэдэхи хуудаһанда толилогдобо.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдэй дунда ажаһуудалай-коммунальна албанай хүдэлэрилэгшэдэй нэрэ дээрэ ороһон гомдолнууд олон. Газетын корреспондент Г. Шелкунова ажаһуудалай-коммунальна ажахын Улаан-Удын үйлэдбэриин управленийн начальник нүхэр Гавриловтай уулзажа, үншагшадай бэшэгүүд соо табигдаһан асуудалнуудта харюу өгөөһэн байна. Тэрэнь газетын энэ номерто «Иимэ ажалтайбди» гэһэн гаршаг доро үгтэбэ.

«Экологи, экономико, заяг заршам» гэһэн нитэ гаршаг доро юрист В. Шабатановай Северобайкальскһаа эльгээһэн корреспонденци толилогдоо.

Һүүлэй үедэ үмсын машинануудай тоогой олошоржо байһан мүнөө үе сэгай онсо шэнжэ гэжэ тоологдоно. Энээндэ хүн зон баясаха, зүрхэ сэдьхэлээ хөөрэхэ ёһотой гэхэдэ, тиимэ юумэн Гусиноозерск городто болоногүй, «Москвич», «Жигули», «Запорожец» машинануудые худалдажа абагшад тэрэ гэһээр голхорхо баатай болоно. Юундэй? Тэрэ машинануудтаа запас частьнуудые олохо гэхэшэ машина шэнээр худалдажа абаһанһаа хүшэр. Энээн тухай газетын корреспондент Анатолий Климов бэшэнэ.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35— Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг. Хитад. 10.20— Уран һайханай-публицистическэ дамжуулга. 11.35— Шэнэ һонин. 11.45— Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 16.30— Шэнэ һонин. 16.40— Эрхүүгэй областиин Усть-Илимск хотын Соёлой ба техникын ордонгой дуу, хатарай «Сибирь» ансамблиин концерт. 17.10 — Баримтата фильм. 17.20—Социологи: хүн ба тэрэнэй ажал. 17.50— Баримтата фильмүүд. 18.20— Мультфильм. 18.30—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулдаа». 19.15— Фильм-концерт. 19.45— «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Партком бэ хубилган шэнэдхэлгэ». 20.50— Кинохабсаргалта. 22.00— Время. 22.50— Хүгжэм ба бидэ. 23.50 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Врубель Киевтэ. 9.35, 10.35— Биологи. 10.05, 12.05—Испан хэлэн. 11.05—Гайхамшагта хүнүүдэй ажаябадал. Н. Е. Жуковский. 11.35, 12.35— Хүгжэм. 6-дахи класс. 13.05— «Район на Севере»—13 серитэй уран һайханай фильм. 12-дохи сери. 13.00— Шэнэ һонин. 14.10—«Район на Севере» —13 серитэй уран һайханай фильм 13-дахи сери. Улаан-Удэ. 18.00 — Байгал (буряадаар). 18.25— Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.40— Баримтата фильмүүд. 19.20— Байгал. 19.40—«Хэрэг ябуулгануудай саг». 20.15— Галина Раднаевагай шэнэ поэмэнүүд. 20.50— Соносхолнууд. Москва. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул! 21.15 — «Ханинартаа дуунуудаа зорюулнабди». 21.30 — Эб найрамдалай түлөө велосипедээр үрилдаан. 22.00— Время . 22.50—«Красные дьяволята»— уран һайханай фильм.

Кино, театрнуудта

БУРЯТСКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ ИМЕНИ Х. НАМСАРАЕВА
Премьера Б. -М. Пурбуев. Тохёолгон (Соприкосновение звезд) — в 19-30.

«ДРУЖБА»
Мультфильмы — в 9-40, Роман с камнем — в 13-50, Кондор — в 11-40, 16, 21 (удл.), Мужчина и женщина 20 лет спустя — в 18-10.

«РОДИНА»
Счастливого плавания — в 10, велоспорт, трек, 15 — байдарка ба каноэгээр һэлюурдэлгэ, 17 — конькигаар үрилдалгын спорт, 18 — хүнгэн атлетика, 19 — саныи үрилдаан, 24 — гарай бүмбэгэ.

«36-һаа 5-ень тааха»: 2 — биатлон, 3 — бобслей, 15 — байдарка ба каноэгээр һэлюурдэлгэ, 19 — саныи үрилдаан, 22 — үһа руу һүрэлгэ. (ТАСС).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, п. Кырен—91-7-18, Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 33. Н-00541. Заказ № 114. Индекс 04610